

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU AR TABAKAS
IZSTRĀDĀJUMIEM MUITAS JOMĀ
KVALIFIKĀCIJAS PROBLĒMAS PIRMSTIESAS
PROCESĀ**

BAKALaura DARBS

Autors: **Linda Baumanē**

Studenta apliecības Nr.: lb11126

Darba vadītājs: profesore Dr. iur. K. Strada- Rozenberga

RĪGA 2015

ANOTĀCIJA

Darbā analizēti noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā teorētiskie aspekti un to pielietojums praksē, nosakot noziedzīga nodarījuma kvalifikāciju. Darba mērķis ir noteikt problēmas kvalifikācijas noteikšanā noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā pirmstiesas procesā, konstatēt to rašanās cēloņus un sniegt priekšlikumus to risināšanai. Darba uzdevumi – apskatīt esošo normatīvo regulējumu noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, iepazīties ar doktrīnā noteiktām tēzēm, analizēt praksē esošus noziedzīgus nodarījumus un noteikt galvenos pirmstiesas pierādīšanas teorijas virzienus. Tika secināts, ka kvalifikācijas problēmas rodas no pārāk šauras pierādīšanas priekšmeta satura izpratnes, kas rada pierādīšanas defektus pirmstiesas procesā.

Darba atslēgvārdi: subjekts, subjektīvā puse, objekts, objektīvā puse, pierādīšanas priekšmets.

ANNOTATION

The study provides analysis of theoretical aspects of criminal offenses in tobacco products in the customs field and their practical application, in determining the qualification of the offense. The aim is to identify problems in qualification offenses in tobacco products in the field of customs pre-trial process, to identify their causes and make proposals for their solution. Main tasks of the study are following: to look at the existing regulatory framework of the offenses for tobacco products in the field of customs; to get acquainted with the doctrine of certain theses; to analyze real existing criminal offenses and identify the main lines of the theory of pre-trial proof. The conclusion was that qualification problems arise from too narrow comprehension of evidence subject to proof, that creates defects in pre-trial process.

Keywords of the study: subject, subjective side, object, objective side, the subject of proof.

SATURS

Ievads	5
1.Noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā ietekmējošie faktori	6
2.Noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā raksturojums ..	16
2.1 Noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā kā ekonomiskās noziedzības sastāvdaļa	16
2.2 Subjekts un subjektīvā puse	22
2.3 Objekts un objektīvā puse	27
3. Problēmjaucājumi kvalifikācijas noteikšanā noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā.....	32
Kopsavilkums.....	46
Izmantoto avotu saraksts	47

IEVADS

Ekonomisko noziegumu ietekme uz tautsaimniecības attīstību un legālo preču tirgu nekad nav zaudējusi savu aktualitāti. Ekonomiskās noziedzības un valsts ēnu ekonomikas īpatsvara palielināšanās ir cieši saistītas ar valsts budžeta ieņēmumiem. Kopējā makroekonomiskā attīstība un sabiedrības labklājības līmenis ir cieši saistīts ar ekonomikas rādītājiem un valsts budžeta ieņēmumiem. Cīnoties ar ekonomiskās krīzes radītajām sekām un pastāvot budžeta deficītam, nelegāla preču aprīte un nodokļu nenonākšana valsts budžetā ir aktuāla problēma.

Tēmas aktualitāti nosaka publiskajā telpā esošie dažādie izteikumi par ēnu ekonomikas pieaugumu, kura lielāko īpatsvaru veido kontrabandas ceļā ievestais cigarešu daudzums. Cigaretes ir visizplatītākais tabakas izstrādājums, kura tirgus cenu ietekmē noteiktie valsts nodokļi. Lielais lietotāju skaits un augstās tirgus cenas tabakas izstrādājumiem ir tie divi faktori, kas nosaka noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem, sevišķi cigaretēm, aktualitāti.

Nereti sabiedrībā un masu medijos tiek plaši lietots jēdziens “kontrabandas cigarettes”, raksturojot nelegālu cigarešu tirdzniecību, glabāšanu vai pārvietošanu valsts iekšzemē. Cik korekti ir runāt par noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem valsts iekšienē norādot uz to neatļautu pārvietošanu pāri valsts robežai? Un, ja tiek norādīts uz tabakas izstrādājumu ieviešanu kontrabandas ceļā, vai šajos gadījumos nav konstatēts noziedzīgs nodarījums muitas jomā? Kādi ir problēmjautājumi pirmstiesas procesā, nosakot šo noziedzīgo nodarījumu kvalifikāciju, un vai tas ietekmē radītā kaitējuma noteikšanu? Šie ir būtiski jautājumi, kas apskatīti bakalaura darbā, analizējot praksē esošos piemērus un apskatot konkrētu noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas jautājumus.

Darba mērķis ir noteikt problēmas kvalifikācijas noteikšanā noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā pirmstiesas procesā, konstatēt to rašanās cēloņus un sniegt priekšlikumus to risināšanai.

Izmantojot vēsturisko metodi, pirmajās divās bakalaura darba nodaļās tiek sniegts vispārīgs apskats par doktrīnu veidošanos, kas veido priekšnosacījumus tālākai tēmas attīstībai. Izmantojot salīdzinošo, deduktīvo un induktīvo metodes, darba trešajā daļā ir veikta noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā analīze, kas balstīta uz augstāk minētā pētījuma datiem un tiesu praksi.

Nobeigumā tiek norādīti kopsavilkuma secinājumi, kas izriet no bakalaura darbā apskatītajām tēmām un sniedz atbildes uz izvirzītajiem jautājumiem.

1.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU AR TABAKAS IZSTRĀDĀJUMIEM MUITAS LIETU JOMĀ IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Kā vienu no galvenajiem noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem veicinošiem faktoriem ir jāmin globalizācijas process, kas ir neizbēgams, kuru būtu neprātīgi noliegt vai ierobežot. *Globalizācija* ir daudzšķautņains process, saistīts ar ekonomiskām, sociālām, tehnoloģiskām, politiskām un citām izmaiņām, kuru rezultātā vairums pasaules valstu un ģeogrāfisko reģionu kļūst savstarpēji ciešāk saistīti, taču arī vairāk atkarīgi viens no otra. Praksē globalizācija izpaužas pieaugošā preču un pakalpojumu, kā arī kapitāla, naudas un iedzīvotāju plūsmā starp valstīm. Arī intensīvāka informācijas un zināšanu, kā arī tehnoloģijas un inovāciju izplatīšanās pasaulē raksturo globalizācijas procesu.¹ Interneta brīvi pieejamā enciklopēdija Vikipēdija sniedz skaidrojumu par procesu, kura rezultātā ir brīvāka cilvēku, informācijas, kapitāla plūsma, kas tieši ietekmē arī nelegālo tabakas tirgu, līdz ar to arī noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem ne tikai muitas jomā. To pierāda mūsu šī brīža situācija, kad mūsu valsts vairāk kā desmit gadus ir Eiropas Savienības dalībvalsts.

Līdz ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā (turpmāk — ES) 2004.gada 1.maijā tika sasniegts Latvijas ārpolitikas stratēģiskais mērķis — atgriešanās Eiropā. Latvija kā pilntiesīga ES dalībvalsts piedalās ES politikas veidošanā un lēmumu pieņemšanā. Līdz ar to arī valdības komunikācijai ar sabiedrību par Latvijas dalību ES ir jānosaka jauni mērķi, darbības virzieni un sasniedzamie rezultāti.²

Tā kā Latvija ir pievienojusies ES kopējam tirgum un ir atvērusi savas robežas. ES iekšējā tirgus mērķis ir nodrošināt personu, preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu kustību. Tādēļ ES darbība ir vērsta uz to, lai vienkāršotu iekšējā tirgus regulējumu un mazinātu šķēršļus, kas rodas dalībvalstu atšķirīgo regulējumu dēļ, līdz ar to arī Latvijas Nacionālā attīstības plāna izvirzītās prioritātes tiek skatītas un veidotas ES kontekstā. Tas liecina, ka nacionālā iekšpolitika un ārpolitika, tirgus telpa, finanšu plūsma ir pakļauta vispārējam globalizācijas tendencēm un iedzīvotāju identitātei vai nacionālajai piederībai ir nozīme vairs tikai Dziesmusvētkos.

Šobrīd valdošos priekšstatus par nacionālo identitāti globalizācijas kontekstā var reducēt uz divām pretējām pozīcijām. Pirmkārt, valda uzskats par to, ka nacionālā identitāte ir īpaša vērtība un ka globalizācija apdraud tās pastāvēšanu. Globalizācija tiek aplūkota kā negatīva parādība, pret ko jācīnās. Nacionālā identitāte ir cieši saistīta ar nacionālu valsti, vienu etnisko

¹ Vikipēdija. Brīvā bibliotēka. Pieejams : <http://lv.wikipedia.org> [aplūkots 2015.gada 10.aprīlī]

² Par Pamatnostādnēm komunikācijai ar sabiedrību Eiropas Savienības jautājumos 2006.-2011.gadam: Ministru kabineta 2006.gada 13.aprīļa rīkojums Nr.254. Pieejams: www.likumi.lv [aplūkots 2015.gada 12.aprīlī]

kopienu un vienu kultūru, bet globalizācija nojauc šīs tradicionālās robežas. Otrkārt, eksistē viedoklis, ka globalizācija ir fenomēns, no kā nav iespējams izvairīties, turklāt tā nodrošina multikulturālas un kosmopolītiskas sabiedrības veidošanos, kas tiek uzskatīta par neapšaubāmu labumu.³

Globalizācijas procesa ietvaros ir mainījusies ne tikai nacionālā identitāte tās vispārpieņemtajās izpausmēs – valoda, kultūra, tradīcijas u.t.t., bet arī noziedzība kā neatņemama sabiedrības parādība piedzīvo nenovēršanu pārvērtību un pielāgošanās procesu globalizācijas apstākļos. Globalizācijas process labvēlīgi ietekmē noziedzīgas darbības, sevišķi noziedzīgus nodarījumus ar tabakas izstrādājumiem, kas globalizācijas procesa un vispārēju liberalizācijas procesa ietekmē kļūst nekaunīgāki. Globalizācijas process ietekmē un padara mazāk nozīmīgu nacionālās identitātes jautājumu, tādā veidā izveidojot vienotu politisko un ekonomisko telpu. Jebkas liels ir ar mazāk manevrēt spējām, ja nepieciešamas ir tūlītējas izmaiņas vai operatīvas darbības. Tāpat globalizācijas process ir izdevīgs noziedzīgiem elementiem un grupējumiem, jo neierobežotas brīvas ekonomiskās telpas kļūst vairāk un rodas lielākas iespējas noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas veidiem un vietām. Viens no mūsdienu ietekmīgākajiem un nozīmīgākajiem sociologiem Zigmunds Baumans ir veltījis vairākus rakstus un pētījumus globalizācijas procesiem un to negatīvajai ietekmei.

Visnotaļ pesimistiskajā tagadnes diagnozē, kuru piedāvā Baumans, globalizācija ir piesaistīta jau agrāk Rietumu kultūrā jaušamajām tendencēm – kā pilsētplanotāju un topogrāfu centieni aizstāt materiālos telpas sakārtojuma jēdzienus ar “nemateriāliem”, racionāliem un kvantificējamiem. Vienlaikus šiem sociālajiem procesiem saskaņā ar Baumanu tieši līdz ar globālā kapitāla un informācijas tehnoloģiju triumfu 20. gadsimtā globalizācija iegūst tālejošas politiskas konsekvences. Tās apdraud arī nacionālās valsts integratīvo potenciālu un demokrātijas rīcībspēju: tās politika pilnībā kļūst pakārtota globālajai ekonomikai. Globālajam kapitālam aizvien vairāk nosakot politisko darba kārtību, nacionālās valstis vairs nevar pretoties tādām prasībām kā elastības kāpināšana, nodokļu samazināšana, ierobežojumu atcelšana nekustamā īpašuma iegādei un darba tirgus regulācijai u.tml. Tas pakāpeniski ved pie valsts “ekspropriācijas” par labu pārnacionāliem spēkiem.⁴

Globalizācijas procesa ietekme uz nelegāla tabakas izstrādājumu īpatsvaru tirgū un līdz ar to arī noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā ir vistiešākā, tā kā Eiropas Savienībā (turpmāk ES) valdošais brīvas preču kustības princips paredz, ka preces, kas

³ Muižniece L. Nacionālā identitāte globalizācijas kontekstā. Globalizācija un globālā politika. Stratēģiskās analīzes komisija Zinātniski pētnieciskie raksti Nr. 5(6), 2005, 19. - 43..lpp.

⁴ Ijabs I. Revolūcijas pulkstenis ir apstājies. Globalizācija un solidaritāte sociālās demokrātijas perspektīvā. Globalizācija un globālā politika. Stratēģiskās analīzes komisija Zinātniski pētnieciskie raksti Nr. 5(6), 2005, 42.- 57..lpp.

ražotas vai importētas vienā no ES dalībvalstīm, var tikt brīvi pārdotas jebkurā citā dalībvalstī. Tas rada labvēlīgus nosacījumus arī nelikumīgā ceļā nonākušu tabakas izstrādājumu kustībai ES un Latvijas teritorijās. Nelegāla tabakas izstrādājumu nonākšana ES tirgū galvenokārt ir saistīta ar kontrabandu, kas ir viens no galvenajiem noziedzīgu nodarījumu veidiem ar tabakas izstrādājumiem. Kontrabanda saskaņā ar starptautiskajām paražām ir atzīta par starptautiska rakstura noziegumu, jo tā ir saistīta ar kontrabandas priekšmeta pārvietošanu pāri vairāku valstu muitas robežai.⁵ Tā kā ES izveidoja vienotu muitas ūniju un muitas robeža ir tikai ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis, jeb trešajām valstīm, kontrabandas ceļā nonākušajiem tabakas izstrādājumiem ir mazāk šķēršļu.

Brīva personu pārvietošanās un brīva kapitāla kustība ES dod papildus iespējas ne tikai iedzīvotājiem, bet arī personām, kas plāno un veic ekonomiska rakstura noziedzīgus nodarījumus, tai skaitā arī kontrabandu ar tabakas izstrādājumiem. Ar kontrabandas palīdzību tiek veikta viltotas naudas izplatīšana, nelikumīgas darbības ar ieročiem, narkotisko un psihotropo vielu nelegāla aprīte un citi noziegumi pret starptautiskajām tiesībām.⁶ Tā kā kontrabanda ir saistīta ar viltotas naudas, ieroču un nelikumīgu vielu izplatību, tad neizbēgami kontrabanda ir organizētās noziedzības viens no peļņas gūšanas avotiem. Noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā ir tikai sākums cita veida noziedzīgiem nodarījumiem ES vai Latvijas Republikas teritorijā, kas atbilst citu noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijai. Būtu muļķīgi noliegt, ka noziedzība ir ieguvusi jaunu elpu līdz ar globalizācijas procesa norisēm Eiropā. Kā jebkuras jomas darījuma cilvēki arī noziedznieki aktīvi attīsta savu darbību starptautiskā līmenī, un globalizācija ir process, kas to veicina.

Latvijā ilgstoši pastāvošā organizētā noziedzība ir cieši integrējusies starptautiskajā organizētās noziedzības sistēmā. To apliecina liela apjoma eksporta—importa operācijas, cilvēku un preču kontrabanda, plašas finansu un biznesa attiecības gan Austrumu, gan Rietumu virzienā.⁷

Ar organizēto noziedzību saistītās tendences, kas pēdējos gados raksturīgas Eiropas valstīm, ir vērojamas arī Latvijā. Šajā aspektā Latvija ne ar ko neatšķiras no pārējām Eiropas Savienības valstīm, kur labi jūtama arī citu valstu organizētās noziedzības pārstāvju ietekme. Jāatzīst, ka visā pasaulē organizētās noziedzības intereses arvien vairāk pārstrukturizējas un arī pārorientējas no vardarbīgajiem noziegumiem uz ekonomiskajiem – kontrabandai, liela mēroga krāpšanām un rafinētām naudas atmazgāšanas shēmām. Tomēr galvenās intereses arvien paliek

⁵ Liholaja V. Starptautiskās krimināltiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 268.lpp.

⁶ Turpat 175.lpp.

⁷ Jundzis T. Latvijas drošība un aizsardzība= Latvia's security and defence Rīga : Junda, 1995, 572 lpp

resursu iegūšanā, lai nostiprinātu savu noziedzīgo struktūru neatkarību. Tādēļ viens no svarīgākajiem organizētās noziedzības mērķiem ir iespēšanās valsts pārvaldē, lai ietekmētu ekonomiku, kā arī spētu saglabāt tradicionālo ienākumu iegūšanas veidus. Minētais tiešā veidā attiecas arī uz Latviju.⁸

Līdz ar globalizācijas neapturamo procesu politiskie lēmumi aizvien pieaugošā mērā ir saistīti ar dažāda veida nedrošības un risku gan sociālu, gan ekoloģisku, gan arī tehnoloģisku.

Attīstoties *informācijas tehnoloģijām* un tehnikas sasniegumiem ir samazinājies laiks, ko lai veiktu lielu attālumu vai nodotu informāciju. Informācijas tehnoloģija (IT) ir metožu un instrumentu kopums attēlu, teksta, skaņas un informācijas apstrādei, iegūšanai, uzglabāšanai un izplatīšanai ar mikro elektroniski balstītu skaitļošanas un telekomunikāciju kombināciju. Pamatā tā ir datoru izmantošana informācijas pārvešanai, glabāšanai, aizsardzībai, apstrādei, pārsūtīšanai un iegūšanai jebkurā vietā un laikā.⁹

Globalizācijas process un informācijas tehnoloģiju straujais attīstības process ir pamatā ikdienas lietu un kārtību virtualizācijai. Šodien virtuālie finanšu līdzekļi, līgumi, vēstules u.c. ir neatņemama un pašsaprotama ikdienas sastāvdaļa. Lai noslēgtu vienošanos vai darījumu, nav obligāti jātiekas un jāapsēžas pie viena galda ar darījuma partneri, pietiek izmantot tehnoloģiju sasniegumus. Tas atvieglo arī kriminālās pasaules pārstāvju, kas darbojas ar tabakas izstrādājumiem, ikdienu, jo izveidot nepatiesas informācijas saturošus dokumentus, tādā veidā ievēdot preces un apejot nodokļu nomaksu, ir ļoti viegli.

Sociologs Zigmunds Baumans šajā finansiāli tehnoloģiskā saplūšanas procesā redz draudus un norāda uz zināmu institūciju izveidošanos, kas īstenojot zināmu politikas virzienu iegūst varu un īsteno savus komercintereses. Sociologs gan nenorāda uz kriminālo struktūru ietekmi, taču šīsdienas situācijā kriminālās struktūras veiksmīgi iefiltrējas un īsteno savus nodomus arī netieši iedarbojoties uz procesu.

Baumans raksta: “Lai nodrošinātu globālajām finansiālajām, komerciālajām un informācijas industrijas aprindām kustības brīvību un neierobežotas iespējas to mērķu realizācijā, pasaules arēnā ir jāvalda politiskai sadrumstalotībai – morcellement. Viņi visi ir, tā teikt, ieinteresēti “vājo valstu” – proti, novājinātu valstu, kuras, tomēr tik un tā ir un paliek valstis, – eksistencē. Starptautiskās, pārnacionālās institūcijas, kuras ir radījis un uztur globālais

⁸ Vilks.A. Organizētās noziedzības fenomena pašreizējās iezīmes. Grām.: Starptautiskās zinātniskās konference „Organizētā noziedzība un noziedzīgās organizācijas: teorētiskās un organizatoriski taktiskās problēmas. Pašreizējais fenomēns un attīstības tendences” (Rīgā, 2010.gada 1.decembrī): Programma un tēzes- International Scientific Conference „Organized crime and criminal organizations: theoretical and organizational- tactical challenges. The current phenomenon and trends”(Riga, December 1, 2010): programme and Abstracts.- Riga:RSU, 2010.-38 lpp.”

⁹ Vikipēdija. Brīvā bibliotēka. Pieejams : <http://lv.wikipedia.org> [aplūkots 2015.gada 5.aprīlī]

kapitāls, īsteno saskaņotu spiedienu uz visām valstīm ar mērķi sistemātiski iznīcināt visu to, kas spētu apturēt vai palēnināt brīvo tirgu.”¹⁰

Lai varētu turpmāk runāt par tehnoloģiju ietekmi uz ekonomiskajiem noziegumiem, tai skaitā, arī noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem, ir jārunā ne tikai par vienotas ekonomikas telpu, bet arī jāpiemin vienotā informatīvā telpa. Ekonomiskā telpa, līdzīgi kā informatīvā telpa veido labvēlīgu un gandrīz neierobežotu vidi noziedzībai.

Šodien pieejamās informācijas sistēmas kopējā tīmeklī Internetā ietver sevī arī līdz šim alternatīvos tehnoloģiju sasniegumus - televīziju, telefonu, mākslīgo pavadoņu jeb satelītu raidītos signālus u.t.t. Globālo datortīklu iespējas var būt izmantotas ļoti dažāda veida darbībām, tātad arī noziegumu izdarīšanai. Tomēr, kaut arī ir bijuši dažu valstu mēģinājumi, nacionālā līmenī nevienai valstij nav izdevies pilnībā kontrolēt Internet izmantošanas jomu, nepastāv arī vienotas starptautiskas organizācijas, kas pārvaldītu visus Internet servisu.¹¹

Tā kā informācijas sasniegumus un Internet vidi ir grūti vai neiespējami kontrolēt, tad nereti noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem veicēji, organizatori un atbalstītāji izmantot neidentificējamās saziņas iespējas. Konsultējoties ar IT speciālistiem un ievērojot zināmums priekšnosacījumus, ir iespējams diezgan brīvi komunicēt un vest saraksti globālās informācijas tīklā par noziedzīgiem nodarījumiem.

Runājot par ekonomiskās noziedzības tendencēm tabakas izstrādājumu tirgū un informācija tehnoloģiju (turpmāk IT) vai informācijas sistēmu (turpmāk IS) mijiedarbību, svarīgi ir konstatēt un noteikt IT saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Ekonomiska rakstura noziedzīgi nodarījumi IT var būt kā apdraudējuma priekšmets, līdzeklis vai nozieguma pēdas, taču ja tiek apskatīti noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā, tad IT resursi nebūs kā apdraudējuma priekšmets. Tāpēc nolūkā noteikt IT noziegumu kategorijā ietveramus nodarījums, vispirms jānorāda, kā noziedzīgi nodarījumi var būt saistīti ar informācijas tehnoloģiju resursiem :

1. Informācijas tehnoloģijas resursi (aparātūra, programmatūra, elektroniskā informācijas, IS pakalpojumi) var būt noziedzīgā nodarījuma **apdraudējuma priekšmets**;
2. Informācijas tehnoloģiju resursi var būt izmantoti kā būtisks **līdzeklis** (nozieguma rīks) noziedzīgā nodarījuma īstenošanai, bez to izmantošanas šo nodarījumu atbilstošā veidā nevar veikt;

¹⁰ Ijabs I.Revolūcijas pulkstenis ir apstājies. Globalizācija un solidaritāte sociālās demokrātijas perspektīvā Globalizācija un globālā politika. Stratēģiskās analīzes komisija Zinātniski pētnieciskie raksti Nr. 5(6), 2005, 42.- 57.lpp.

¹¹ Miķelsons U. Informācijas tehnoloģiju noziegumu izmeklēšanas īpatnības. Rīga: „Biznesa augstskola Turība”, 2003, 392 lpp. Turpat 45 lpp.

3. Informācijas tehnoloģiju resursi var būt izmantoti kā līdzeklis noziedzīgā nodarījuma sagatavošanai un / vai īstenošanai, taču šādu nodarījumu var veikt arī bez IT resursu izmantošanas, tāpēc vairāk uzmanību pievērš tieši tā IT resursu izmantošanas īpatnība nodarījuma sagatavošanai un / vai īstenošanai, ka IT resursi veido un saglabā noteiktas, specifiskas šā **nozieguma pēdas**.¹²

Pateicoties tehnoloģiju sasniegumiem, ir iespējas veikt priekšdarbus nelikumīgām darbībām ar tabakas izstrādājumiem ne tikai muitas lietu jomā. Tāpat izmantot IT visu nelikumīgo darbību īstenošanas laikā. Tāpat IT tehnoloģijas tiek izmantotas arī pēc nelikumīgām darbībām ar tabakas izstrādājumiem, lai veiktu nelikumīgi iegūto līdzekļu slēpšanu vai legalizāciju.

Noziedzīgi iegūti līdzekļi lielākoties saistīti ar organizētās noziedzības un teroristisku organizāciju darbību, tajā skaitā ieroču un narkotiku tirdzniecību, kontrabandu, ieguvumiem no prostitūcijas un cilvēku tirdzniecības, krāpšanu, arī izmantojot IT resursus, piesavināšanos un dažādām finansu mahinācijām, kukuļošanu u.c. Šādu līdzekļu legalizēšanai tiek izmantotas dažādas metodes, kas vairāk vai mazāk saistītas ar elektroniskām finansu norēķinu sistēmām.¹³

Nodokļi valstī pieaug, bezdarba līmenis palielinās, akcīze kļūst lielāka, pēdējo trīs četru gadu laikā ir tendence palielināties ekonomiskajiem noziegumiem. Šādā situācijā būtu naivi cerēt, ka kontrabanda, pēkšņi ies mazumā. Nu, nebūs tā! Kaut vai tāpēc, ka cilvēkiem ēst gribas katru dienu. Tādējādi viens no primārajiem mērķiem ir nepasliktināt situāciju valstī.¹⁴

Kā jau iepriekš minēts, tad kontrabandas rūpals, tā pat arī noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā ir lielākoties labi organizēti, prasa būtiskus materiālos un intelektuālos ieguldījumus un saistītās ar vienu no organizētās noziedzības darbības virzieniem. Tabakas izstrādājumi, kas nonākuši Latvijas teritorijā noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā jeb kontrabandas ceļā, veido daļu no ēnu *ekonomikas*. Līdz ar to nevar strikti noteikt šo noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas robežas. Nevienam noziedzniekam nenomet nelegāli pārvietoto tabakas izstrādājumu kastī tūlīt pēc robežas šķērsošanas, viņa galvenais mērķis ir to realizēt teritorijas iekšienē, ja viņam ir izdevies nepieķertam pārvietot nelegālos tabakas izstrādājumus. Tā kā nelegālie tabakas izstrādājumi ievesti valstī, nenomaksājot noteiktos nodokļus un nodevas, tad šis fakts būtiski ietekmē arī valsts budžetu.

¹² Miķelsons U. Informācijas tehnoloģiju noziegumu izmeklēšanas īpatnības. Rīga: „Biznesa augstskola Turība”, 2003, 392 lpp.

¹³ Turpat 157 lpp.

¹⁴ Vaivars V. Marijans Burijs: Kontrabanda mazumā neies: Lietišķā Diena, 2011. 19.aprīlis Pieejams: http://news.lv/Lietiska_Diena/2011/04/19/ [Aplūkots 2015.gada 10.martā]

Arī noziedzīgu nodarījumu dalībnieki ir tā sauktās „legālās” ekonomikas dalībnieki, kuri tāpat piedalās tautsaimniecības norisēs, piemēram, iepērkoties lielveikalā. Noziedzīgā pasaule un tur apgrozībā esošie finanšu līdzekļi ir daļa no „legālās” ekonomikas, līdz ar to vispārējās tendences ekonomikā ietekmē arī nelegālo tabakas izstrādājumu tirgu, nelegālā tirgus dalībniekus ietekmē tie paši faktori, kas ir nozīmīgi jebkuram ekonomikas dalībniekam - finanšu resursu daudzums, piedāvājums, pieprasījums u.c. Tādēļ tādi nozīmīgi ekonomikas procesi kā globālā finanšu krīze ietekmē ekonomiskās noziedzības tendences.

Valstu savstarpējā saistība, kas radās globālo finanšu plūsmu rezultātā, neapšaubāmi ietekmēja 2008. g. sākušās krīzes mērogu, tomēr jēdziens “globālā finanšu krīze” ir pārspīlēts. Finanšu krīze radās attīstītajās tirgus ekonomiskās un skāra ar tām saistītās valstis, bet ne visas valstis. Var teikt, ka attīstītās tirgus ekonomikas, glābjoties no finanšu pārprodukcijas sekām (tostarp, inflācijas un darba spēka izmaksu kāpuma), eksportēja problēmu uz jaunajiem tirgiem, ciktāl tas bija iespējams. Viegļākais eksporta mērķis bija jaunās Eiropas Savienības dalībvalstis, kur problēmu eksportu atvieglāja kopīga likumdošana, kas ieviesta asimetriskā vidē.¹⁵

Krīzes laikā radusies situācija, kurā arī organizētas noziedzības pārstāvji cīnās par savu resursu saglabāšanu iepriekšējā līmenī, kā arī pielāgojas ienākumu gūšanai jaunos apstākļos. Pirms finanšu krīzes izplatīto saukli „gāzi grīdā” nomainīja stingri valdības noteiktie taupības pasākumi, kas sevī ietvēra valsts sektora algu samazinājumu un pārstrukturizāciju. Privātā sektorā notika straujš tirgus aktivitātes kritums, kas tika izsaukts ar banku sektora nestabilo stāvokli un tautsaimniecības nozarēs esošo finanšu līdzekļu samazināšanos. Valdības paaugstinātās nodokļu likmes, patērētāju finanšu resursu samazinājums un vispārējs sabiedrības ekonomisko aktivitāšu kritums vistiešākā mērā ietekmē arī ekonomisko noziedzību tabakas izstrādājumu tirgū.

Globālās krīzes apstākļos, mainoties situācijai drošības jomā, transformējoties sociāli ekonomiskajiem un politiskajiem faktoriem, rezultātā palielinoties noziedzības apjomiem un vardarbīga rakstura draudu iespējām, saasinās organizētās noziedzības apkarošanas problēmas un tās struktūru nozīme kopējā noziedzības sfēru struktūrā:

- krīzes apstākļos organizētās noziedzības pārstāvji paplašina nelegālās darbības sfēras, veidus un metodes, rezultātā organizētajai noziedzībai kļūstot sazarotākai, tās pārstāvjiem veicot darbības ne tikai Latvijas, bet ārvalstu teritorijā;
- bīstamā tendence – Latvijas organizētās noziedzības grupējumu integrēšanās biznesa vidē, legālo biznesa sfēru un pelnošo legālo uzņēmumu pārņemšana;

¹⁵ Karnīte R. Ekonomikas finansializācija – cēloņi un sekas 4. Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis 2012.gads 66.sējums. nr. 1/ 2, 4.-19. Lpp. Pieejams : <http://www.lza.lv> [aplūkots 2015.gada 22.martā]

- riska faktoru rada arī starptautisko sakaru nodrošināšanas un paplašināšanās tendences transnacionālās organizētās noziedzības kontekstā tādējādi nodrošinot ārvalstu grupējumu interešu pārstāvniecību Latvijā;
- organizētās noziedzības pārstāvju darbības tendences notiek ar mērķi iesaistīties valsts pārvaldes un vēlēto valsts pārvaldes institūciju darbībā un struktūrā, nodrošinot valsts finanšu līdzekļu pārdali savās interesēs, rezultātā palielinoties arī korupcijas riskam, kas rada draudus valsts attīstībai, kaitē valsts starptautiskajam prestižam un suverenitātei, pazemina iedzīvotāju dzīves līmeni un rada iedzīvotāju neuzticību valstij un demokrātiskai pārvaldes sistēmai.¹⁶

Viena no ekonomiku ietekmējošām parādībām ir ārzonu uzņēmumu jeb ofšoru darbība, ko plaši izmanto arī noziedzīgu darījumu veikšanai ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā. Ofšora izplatību darījumos nosaka neaplikšana ar nodokļiem un nodevām, konfidencialitātes nodrošināšana, iespēja noslēpt patieso labuma guvēju.

Latvijā ir aptuveni piecas kompānijas, kas kā atsevišķu pakalpojumu piedāvā ārzonas kompāniju dibināšanu, bet vēl ir aptuveni 10 līdz 15 biznesa konsultāciju uzņēmumi, kuri ofšoru dibināšanu piedāvā aiz vārdiem «nodokļu optimizācijas konsultācijas». Ja ārzonas kompāniju nepieciešams dibināt kādā no ES valstīm, visbiežāk tiek izvēlēta Anglija vai Kipra, savukārt citos gadījumos populārākās ir Seišelu salas un Britu Virdžīnu salas. Pie lielākām naudas summām, virs miljona eiro (702 800 latiem), ārzonu dibināšanai vislabāk esot izvēlēties Šveici, kur ir drošākā banku sistēma pasaulē un, pat ja tiesas lēmums Latvijā liks šos kontus arestēt, to nebūs tik viegli izdarīt un kontus vēl pirms tiesas lēmuma izpildes varēs paspēt iztukšot.¹⁷

Ekonomiskie noziegumu tabakas izstrādājumu jomā, tātad arī noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā, veido ēnu ekonomikas īpatsvaru, jo veicamo darbību rezultātā netiek iekasēti nodokļi un kropļots legālais tabakas izstrādājumu tirgus. Ēnu ekonomika veicina nevienlīdzīgu konkurenci, izkropļo tirgu un negatīvi ietekmē nodokļu iekasēšanu, kā arī tās dēļ pieejamie statistikas dati var sniegt politikas veidotājiem maldīgu priekšstatu par norisēm tautsaimniecībā. Parādība tiek apzīmēta ar dažādiem nosaukumiem - “pelēkā ekonomika”, “pārskatos neuzvertā ekonomikas daļa”, “neformālā ekonomika”, “ēnu ekonomika”. Šie nosaukumi var tikt dažādi interpretēti. Literatūrā ir sastopamas dažādas ēnu

¹⁶ Araks U. Organizētās noziedzības fenomens globālās krīzes apstākļos. Grām .: Starptautiskās zinātniskās konference „Organizētā noziedzība un noziedzīgās organizācijas: teorētiskās un organizatoriski taktiskās problēmas. Pašreizējais fenomens un attīstības tendences” (Rīgā, 2010.gada 1.decembrī): Programma un tēzes-International Scientific Conference „Organized crime and criminal organizations: theoretical and organizational-tactical challenges. The current phenomenon and trends”(Rīga, December 1, 2010): programme and Abstracts.-Rīga:RSU, 2010.-38 lpp.”

¹⁷ Kas ir ofšori un cik tie izmaksā. Pieejams: <http://www.apollo.lv> [aplūkots 2015.gada 22.martā]

ekonomikas definīcijas. Izplatītākās definīcijas ir „ēnu ekonomika ir iekšzemes kopprodukts, kas nedeklarēšanas un (vai) nepilnīgas deklarēšanas rezultātā nav uzskaitīts oficiālajā statistikā” vai „legālu vai nelegālu preču un pakalpojumu ražošana, kas netiek ietverta oficiālajā IKP novērtējumā”.

Neregistrētās ekonomikas aktivitātes var iedalīt arī šādās grupās:

- ražošana un pakalpojumi, kas nav uzskaitīti;
- pretlikumīgās, neoficiālās aktivitātes.¹⁸

Lielu iespaidu uz ēnu ekonomiku nenoliedzami rada arī tāda nepatīkama sabiedrības parādība kā *korupcija*. Lai raksturotu korupcijas ietekmi, ir jānorāda Baibas Rubess teiktais, kura kā Ārvalstu investoru padomes Latvijā vicepriekšsēde, Latvijas Tirdzniecības un Rūpniecības kameras prezidija locekle, Latvija Statoil izpilddirektore pauda savu skarbo viedokli: ” Runājot par korupciju, ir runa par sabiedrības uzticētās varas izmantošanu savtīgās interesēs personiskā labuma gūšanai vai pieņemot kādam citam izdevīgu lēmumu:

- ierēdņu korumpēšana, kukuļdošana un ņemšana,
- valsts un pašvaldību pasūtījumu sistēma,
- valsts līdzekļu ļaunprātīgā izmantošana,
- arī likumdošanas "virzīšana" sev vai draugiem vēlamā virzienā.

Ārvalstu investoru prāt vissmagākais Latvijas korumpētības vaibsts ir t.s. valsts sagrābšana, kā rezultātā Latvijas valsts kasē neienāk miljoniem latu. Veismīga cīņa pret korupciju ir iespējama tikai tad, ja vienlaikus tiek uzsākta nopietna cīņa pret kontrabandu un citām nelegālām darbībām. Nav normāli, ja kādā nozarē – kā, piemēram, naftas produktu vai alkoholisko dzērienu tirdzniecībā - trešo daļu tirgus aizņem kontrabanda.¹⁹

45% Latvijas iedzīvotāju nelegālā cigarešu tirdzniecība liekas pieņemama. Trešdaļa iedzīvotāju pēdējā gada laikā ir pirkuši kādu no kontrabandas precēm, un 23% norāda, ka, lai gan paši šīs preces nav iegādājušies, taču viņu paziņu lokā ir cilvēki, kuri to ir darījuši. Šī jūnijā veiktā SKDS aptauja skaidri parāda, ka pēc kontrabandas precēm Latvijā ir būtisks pieprasījums. Tieši šis fakts ir noteicošais, kāpēc kontrabandas cigaretes var nopirkt pat legālās tirdzniecības vietās.²⁰

No augstāk minētā izriet, ka, veicot kontrabandu, netiek aizskartas kādas konkrētas, atsevišķas personas intereses, bet gan jau visas sabiedrības intereses, kas netiek ierobežotas

¹⁸ Ēnu ekonomikas apkarošanas plāna izstrādes informācija. Pieejams : http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/tautsaimniecibas_analize/enu_ekonomikas_samazinasana/ [aplūkots 2015.gada 12.aprīlī]

¹⁹ Korupcija Latvijā gadsimtu mijā : situācija, problēmas un to risinājumi Latvijas inteliģences 39. konferencē 2000. gada 24. novembrī Latvijas Dailes teātrī Rīga : Latvijas Inteliģences apvienība, 2001, 83 lpp

²⁰ Bērziņa A. Tirgo slepus, bet ar atbalstu. Diena. 2013. 15.novembrī. Pieejams: <http://news.lv/Diena/2013/11/15/> [aplūkots 2015.gada 10.martā]

tikai mūsu valsts robežās, bet gan pastāv kā negatīva parādība visas savienības ietvaros. Kontrabanda kā starptautiska rakstura noziedzīgas darbības veids eksistē no seniem laikiem. Pēc savas objektīvās pazīmes tā ietekmē kārtību ārējās tirdzniecības sfērā, nodara nopietnu ļaunumu starpvalstu ekonomisko attiecību attīstībai un kaitē valstu ekonomiskai suverenitātei.²¹

Visbiežāk korupcijas dēvē par “publiskas varas ļaunprātīgu izmantošanu privāta labuma gūšanai.” Kaut arī šis formulējums ir vienkāršs, tas balstās uz vairākiem svarīgiem pieņēmumiem, no kuriem galvenais ir tas, ka vara, kas uzticēta amatpersonām, ir izmantojama sabiedrības, nevis pašu amatpersonu labā. Definīcijas pamatā ir arī demokrātiskā ideja, ka politiķu un ierēdņu rīcībai jābūt sabiedrībai atklātai, jo pārvalde ir atbildīga pārvaldāmo priekšā. Šāda korupcijas politiskā definīcija ietver arī sabiedrības izpratni par tās konkrētām sekām.²²

Noziedzīgi nodarījumi muitas lietu jomā nereti ir saistīti ar muitas amatpersonu un robežsardzes amatpersonu dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, noziedzīgu bezdarbību un kukuļošanu. Visas šīs darbības ir krimināli sodāmas un nereti iet roku rokā ar noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā. Noziedzīgā amatpersonu rīcība ir par pamatu ne tikai tautsaimniecības interešu aizskārumam, bet arī grauj ticību valsts iekārtas pamatiem un valsts institūciju darbībai.

Ir aprēķināts, ka globālā mērogā korupcijā zaudētie līdzekļi veido apmēram piecus procentus pasaules tautsaimniecības kopprodukta- un vēl vairāk valstīs ar augstu korupcijas līmeni. Tomēr salīdzinoši maz sabiedrisko līdzekļu veltīts tam, lai pētītu un novērtu korupciju, kaut arī pieredze liecina, ka lielāki ieguldījumi īpašos pretkorupcijas pasākumos var veicināt noziedznieku notveršanu un tiesāšanu.²³

Korupcija, organizētā noziedzība un ēnu ekonomika iet roku rokā ar noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem. Nelegālās darbības ar tabakas izstrādājumiem ēnu ekonomiku veido kā pašas par sevi pretlikumīgās darbības ar precī, gan arī sekas, ko rada tabakas izstrādājumu realizācija iekšējā tirgū vai tranzīts uz citām Eiropas valstīm. Taču darbā tabakas izstrādājumu tendences Latvijā ir skatītas no pretlikumīgo un neoficiālo aktivitāšu - noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem puses, mēģinot nodalīt muitas lietu jomu no citu noziedzīgu nodarījumu kvalificējošām pazīmēm.

²¹ Ершов А.Д. „Международные таможенные отношения” Санкт-Петербург, Общество „Знание”, 2000.г. 5.стр.

²² Kārklīņa R. Korupcija postkomunisma valstīs. Rīga: Apgāds “Valters un Rapa”, 2006, 262.lpp.

²³ Turpat 16. lpp.

2.NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU AR TABAKAS IZSTRĀDĀJUMIEM MUITAS LIETU JOMĀ RAKSTUROJUMS

2.1 Noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā kā ekonomiskās noziedzības sastāvdaļa

Noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem, kas veikti muitas lietu jomā, ir kvalificējami kā pret tautsaimniecību vērsti noziedzīgi nodarījumi, līdz ar to pieskaitāmi pie ekonomiskiem noziegumiem. Ekonomiskās noziedzības jēdziens katrā valstī ir saistīts ar dažādām noziedzīgām darbībām, par kurām ir paredzēta atbildība katras valsts krimināllikumā, taču kopīgs ir tas, ka ekonomiskā noziedzība (liela daļa tajā ietvertu noziedzīgo nodarījumu) ir cieši saistīta ar terminu „balto apkaklīšu noziedzība”, kuru 1940. gadā kriminoloģijā ieviesa kriminologs E.Sazerlends.²⁴

Krimināllikums ir Latvijas Republikas Saeimas pieņemtais normatīvi tiesiskais akts, kura normas reglamentē kriminālatbildības pamatu un principus, nosaka, kādu valsts, sabiedrības, atsevišķu kolektīvu un cilvēku interešu aizskārumus atzīstams par noziedzīgu nodarījumu un kādus sodus var piemērot vainīgajām personām.²⁵

Ņemot vērā mūsu valsts Krimināllikuma normas, ir redzams, kādi noziedzīgi nodarījumi ir uzskatāmi par noziedzīgiem nodarījumiem ekonomiskajā jomā, jo Krimināllikuma 19.nodaļa paredz atbildību par noziedzīgiem nodarījumiem tautsaimniecībā. Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā ir tādi prettiesiski nodarījumi (darbības vai bezdarbības), kas apdraud valsts tautsaimniecības intereses materiālo vērtību ražošanas, sadales, maiņas, patēriņa un citās ar ekonomisko darbību saistītās sfērās (grupas objekts).²⁶ Tā kā tautsaimniecības intereses ir saistītas ar darbībām ekonomiskajās sfērās, tad, analizējot Krimināllikuma normu pēc to satura, secināms, ka ekonomisko jomu noziedzīgie nodarījumi ir Krimināllikuma 19.nodaļā noteiktie noziedzīgie nodarījumi.

Pētījumos ir konstatēts, ka ekonomisko noziedzīgo nodarījumu izraisītās materiālās sekas vairakkārt pārsniedz zaudējumus, ko rada pārējie noziedzīgie nodarījumi. Ekonomiska noziedzīgā nodarījuma jēdzienu var interpretēt divējādi. Viena pieeja – par ekonomisko noziedzīgo nodarījumu jāatzīst jebkurš noziedzīgs nodarījums, kas vērsts pret īpašumu (zādzība, laupīšana, krāpšana, piesavināšanās, bankrots, kukuļošana u.c.). Šie nodarījumi

²⁴ Kriminoloģija. Mācību grāmata. Papildināts izdevums. Rīga: Nordik, 2004, 517.lpp.

²⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 504. lpp.

²⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362. lpp.

ietekmē indivīda, uzņēmuma vai korporācijas materiālo stāvokli un līdz ar to sabiedrības ekonomiku kopumā.

Otra pieeja – par ekonomiskiem noziedzīgiem nodarījumiem atzīst tikai tos nodarījumus, kas skar tautsaimniecības attīstības vai valsts finanšu intereses. Pie šiem nodarījumiem pieskaita kukuļošanu, nodokļu nemaksāšanu, bankrotu, kredītsaistību un grāmatvedības noteikumu neievērošanu, uzņēmumu reģistrācijas noteikumu neievērošanu u.c.²⁷

Pamatojoties uz profesora A.Vilka pausto viedokli, Latvijā par ekonomiskajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir pieņemts uzskatīt noziedzīgus nodarījumus, kas minēti Krimināllikuma 19.nodaļā „Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā”, 14.nodaļā „Noziedzīgi nodarījumi pret personas pamattiesībām un pamatbrīvībām”, 18.nodaļā „Noziedzīgi nodarījumi pret īpašumu”, 24.nodaļā „Noziedzīgi nodarījumi valsts institūciju dienestā”.

Taču literatūrā ir sastopams vēl viens jēdziens, kas ietver sevī prettiesiskus nodarījumus, kas apdraud materiālās vērtības- noziedzība saimnieciskajā sfērā. Noziedzība saimnieciskajā sfērā ieņem īpašu vietu pretsabiedrisko nodarījumu un noziedzības struktūrā kopumā. Minētajiem nodarījumiem piemīt šķietami mazāka sabiedriskā bīstamība un kaitīgums salīdzinājumā ar izteikti krimināla rakstura noziegumiem (slepkavībām, laupīšanām, izvarošanām, spridzināšanām utt.). Tie kopumā ir ļoti komplicēti, ietverot sevī dažādas administratīvi saimnieciska, organizatoriska un arī krimināla rakstura darbības, kas nodrošina to slēpto, t.sk. latento, izpausmes veidu.²⁸

No iepriekš minētā var secināt, ka literatūrā sastopamam terminam, kas runā par noziedzīgiem nodarījumiem saimnieciskajā sfērā var likt vienādības zīmi ar terminu ekonomiskie noziegumi, jo kā viens tā otrs termins raksturo pret sabiedrības interesēm vērstas noziedzīgas darbības, kas kopumā apdraud valsts tautsaimniecības intereses. Noziedzīgi nodarījumi, kas apdraud tautsaimniecības intereses muitas darbības sfērā, ir noteikti Krimināllikuma 19.nodaļā ” Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecības jomā” un ir saistīti ar nelikumīgu preču pārvietošanu pāri valsts robežai.

Krimināllikuma 19. nodaļā noteiktie panti, kas attiecas uz muitas lietām un kurus var piemērot noziedzīgiem nodarījumiem muitas lietu jomā, ir 190.pants, 190. ¹ pants, 191.pants, 195 ².pants.

190.pants. Kontrabanda. Par muižošanai pakļauto preču vai citu vērtību ieviešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot tās no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā

²⁷ Kriminoloģija. Mācību grāmata. Papildināts izdevums. Rīga: Nordik, 2004, 517.lpp.

²⁸ Vilks A. Ekonomiskā noziedzība ir pretsabiedrisko procesu cēlonis. Jurista Vārds , 2001.20.marts, nr.8 . Pieejams : <http://www.juristavards.lv> [aplūkots 2015.gada 29.aprīlī]

nelikumīgā veidā (kontrabanda), ja ar to radīts būtisks kaitējums.²⁹ Panta otrajā daļā noteikta atbildība par kontrabandu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, savukārt panta trešā daļa nosaka atbildību par kontrabandu, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tā izdarīta lielā apmērā.

190.¹ pants. Preču un vielu, kuru aprite ir aizliegta vai speciāli reglamentēta, pārvietošana pāri Latvijas Republikas valsts robežai. Par narkotiskas vai psihotropas vielas, šo vielu izgatavošanai paredzēto izejmateriālu (prekursoru), jaunas psihoaktīvas vielas vai to saturoša izstrādājuma, kuru aprite ir aizliegta vai ierobežota, kā arī par radioaktīvas vai bīstamas vielas, stratēģiskas nozīmes preces vai citas vērtības, sprāgstvielas, ieroča, munīcijas pārvietošanu pāri Latvijas Republikas valsts robežai jebkādā nelikumīgā veidā. ³⁰Līdzīgi kā pants par kontrabandas veikšanu šī panta otrā daļa ir par pirmā pantā noteiktām noziedzīgām darbībām, ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai ja tās izdarītas lielā apmērā, bet panta trešā daļa par tādām pašām darbībām, ja tās izdarījusi organizēta grupa.

191.pants. Neatļautas darbības ar muitošanai pakļautām precēm un citām vērtībām. Par muitošanai pakļauto preču vai citu vērtību glabāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā bez muitas iestāžu atļaujas, ja ar to radīts būtisks kaitējums.³¹ Panta otrā daļā nosaka atbildību par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, nosakot kvalificējošo pazīmi vien personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Savukārt panta trešajā daļā ir paredzēta atbildība par muitošanai pakļauto preču vai citu vērtību glabāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā bez muitas iestāžu atļaujas, ja tas izdarīts lielā apmērā.

195.² pants. Izvairīšanās no skaidras naudas deklarēšanas. Panta pirmā daļa ir izslēgta un tagad pantam ir tikai otrā daļa. Tā skan sekojoši : “Par normatīvajos aktos noteiktās skaidras naudas, ko, šķērsojot Latvijas Republikas valsts robežu, ievē Eiropas Kopienas muitas teritorijā vai izved no tās, nedeklarēšanu vai nepatiesu deklarēšanu, ja tas izdarīts ar noziedzīgi iegūtu skaidru naudu vai ja to izdarījusi organizēta grupa “³²

Lai raksturotu noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, kas ir daļa no ekonomiskajiem noziegumiem, ir jāspēj noteikt, kuri no pantiem attieksies uz noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem. Jau apskatot šo pantu atreferējumu un dispozīcijās

²⁹ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

³⁰ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

³¹ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

³² Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

norādīto var teikt, ka uz noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem attieksies tikai 190.pants un 191.pants.

Noziedzīga nodarījuma objekts ir cieši saistīts ar nodarījuma priekšmetu, jo, tikai iedarbojoties uz noziedzīga nodarījuma priekšmetu, tiek aizskartas tās intereses, kur aizsardzībai paredzēta attiecīgā krimināltiesiskā norma.³³ Izlasot 190.¹pantā noteikto, secināms, ka tabakas izstrādājumi nav kvalificējami kā narkotiska vai psihotropa viela vai prekursori, vai jaunas psihoaktīvas vielas, kā arī radioaktīvas vai stratēģiskas nozīmes preces, sprāgstvielas, ieroči, munīcija. Tāpat par noziedzīgām darbībām ar tabakas izstrādājumiem nevarēs piemērot 195.² pantu, jo šis pants nosaka atbildību par skaidras naudas nedeklarēšanu. Taču nav izslēgti gadījumi, kad, veicot vienu no augstāk minētajām noziedzīgajām darbībām, tiek konstatētas arī citos muitas jomas Krimināllikuma pantos noteiktās pazīmes, veidojot noziegumu kopību. Nozieguma kopība veidojas tajos gadījumos, kad viena un tā pati persona izdarījusi divus vai vairākus patstāvīgus noziegumus, par kuriem viņa līdz sprieduma taisīšanai nav bijusi notiesāta, un nav iestājies krimināllikumā paredzētais kriminālatbildības noilgums.³⁴

Noziedzīgajai pasaulei nav ierobežojumu, kas saistīti ar noziedzīgu nodarījumu kvalificējošām pazīmēm, un bieži noziedzīgi iegūtie naudas līdzekļi tiek pārvietoti pāri valsts robežām skaidrā naudā, lai, ievietojot tos bankomātos, izslēgtu iespēju viegli izsekot noziedzīgi iegūto naudas līdzekļu izcelsmei un plūsmai finanšu institūciju norēķinu kontos.

Attiecībā uz narkotisko vielu rūpala savienošānu ar noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem, ir pamats apgalvot, ka ir iespējams šos abus noziedzīgos nodarījumu veidus savienot, taču pastāv arī zināma “noziedzības specializācija”.

Raksturojot Krimināllikuma 190.panta un 191.panta dispozīcijās noteiktās kvalificējošās pazīmes un tās analizējot, konstatēts, ka nav noteiktas konkrētas nodarījuma priekšmeta atsaucē uz tabakas izstrādājumiem. Ir gadījumi, kad likumdevējs konkrētus noziedzīgā nodarījuma priekšmetus nav ietvēris krimināltiesiskajā normā kā nodarījuma sastāva obligātu prasību un tie neietekmē noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju. Tā, piemēram, lai kvalificētu svešas kustamas mantas zādzību atbilstoši Krimināllikuma 175.panta 2.un 3.daļai, nav svarīgi, vai nozagta nauda, teļš, radioaparāts vai citas manta.³⁵

Tā kā noziedzīgi nodarījumi muitas jomā skar valsts ekonomiskās intereses un budžeta nodokļu ieņēmumus gan mūsu valstī, gan Eiropas Savienībā, noziedzīgi nodarījumi muitas jomā ir nozīmīga ekonomiskās noziedzības sastāvdaļa. Mūsu valsts ģeogrāfiskā atrašanās vieta pie Eiropas Savienības ārējās robežas ar Baltkrievijas Republiku un Krievijas Federāciju ir šo

³³ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīgā : Tiesu namu aģentūra, 2000, 259.lpp.

³⁴ Krastiņš.U. Mācība par nozieguma sastāvu. Rīgā: Zvaigzne ABC, 1994, 147.lpp.

³⁵ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīgā : Tiesu namu aģentūra, 2000, 259.lpp.

noziegumu aktualitātes pamatnosacījums. Tas redzams arī salīdzināmās krimināltiesībās, apskatot un salīdzinot Latvijas Krimināllikuma normas ar Beļģijas, Dānijas, Nīderlandes kriminālkodeksa normām. Salīdzinājumos ārvalstu krimināllikumos šādi noziedzīgi nodarījumi nav ietverti. Izņēmums ir Dānijas KK, kura 289.§ noteikts, ka persona sodāma, ja viņa ir vainīga pēc sava rakstura īpaši nopietnā kontrabandā vai citā Muitas likuma pārkāpšanā.³⁶

Par to, ka noziedzīgi nodarījumi muitas jomā pēc kopējā tirgus izveides un vienotas muitas ūnijas izveides ir aktuāli tikai tām valstīm, kurām ir robeža ar trešajām valstīm jeb valstīm, kuras nav Eiropas Savienības sastāvā, liecina Latvijas tiesību normu salīdzinājums ar vecās Eiropas valstu likumdošanas normām. “Tikai KL ietvertas normas, kurās noteikta atbildība par kontrabandu”³⁷, norādīts, salīdzinot Latvijas Republikas Krimināllikumu ar Austrijas, Šveices, Vācijas krimināltiesību normām. Savukārt, salīdzinot visu trīs Baltijas valstu- Latvijas, Lietuvas un Igaunijas- krimināltiesību normas, secināms, ka kontrabanda “ir kriminalizēta visu triju valstu krimināllikumos, tiesa gan, ar dažām atšķirībām tās pamatsastāva un kvalificētā sastāva pazīmju, kā arī kriminālatbildības nosacījumu veikšanā”.³⁸

Tātad no augstāk minētā secināms, ka pamatoti turpmāk darbā tiks apskatīti Krimināllikuma 190.pantā un 191.pantā noteiktie noziedzīgie nodarījumi, tā kā paredz atbildību par noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas lietu jomā, kas veido būtisku daļu no ekonomiskajiem noziegumiem un ir aktuāli savas kaitīgās ietekmes dēļ.

Turpmāk, apskatot konkrētus Krimināllikuma pantus, svarīgi ir noteikt tajos ietverto noziedzīgo nodarījumu sastāvu. Krimināltiesību zinātnē, ievērojot kopējās noziedzīgu nodarījumu sastāvu uzbūves likumsakarības un īpatnības, noziedzīgu nodarījumu sastāvus var sagrupēt pēc šādiem kritērijiem 1) pēc nodarījuma kaitīguma smaguma; 2) pēc nodarījuma sastāva apraksta paņēmiena; 3) pēc noziedzīga nodarījuma sastāva konstrukcijas īpatnībām.

Atkarībā no noziedzīgā nodarījuma kaitīguma smaguma izšķir trīs sastāvu veidus: pamatsastāvu (vienkāršu sastāvu), sastāvu ar nodarījumu pastipriņošiem vai sevišķi pastipriņošiem apstākļiem (kvalificēts sastāvs) un sastāvu ar nodarījumu mīkstinošiem apstākļiem (priviliģētais sastāvs).

Pamatsastāvs izsaka konkrētā noziedzīgā nodarījuma būtību, jo pamatsastāvu raksturojošie apstākļi pastāv vienmēr, kad izdarīts attiecīgs noziedzīgs nodarījums. Noziedzīga

³⁶ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības Latvija, Beļģija, Dānija, Nīderlande. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2008, 492. lpp.

³⁷ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija, Austrija, Šveice, Vācija. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2006, 573. lpp.

³⁸ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2004, 469. lpp.

nodarījuma pamatsastāvs parasti ir aprakstīts Krimināllikuma Sevišķās daļas panta pirmajā daļā vai atsevišķā pantā kā vispārīgā norma attiecībā pret speciālo normu.³⁹

190.panta pirmā daļa nosaka atbildību par kriminālsodāmu kontrabandu un nosaka nodarījuma pamatsastāvu, tas ir: “ Par muitošanai pakļauto preču vai citu vērtību ieviešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot tās no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda), ja ar to radīts būtisks kaitējums.”⁴⁰ Savukārt panta otrajā daļā un trešajā daļā tiek noteikti noziedzīga nodarījuma muitas jomā sastāvi ar pastiprinošiem apstākļiem, otrajā daļā nosakot atbildību par kontrabandu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, bet panta trešajā daļā nosakot atbildību par kontrabandu, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tā izdarīta lielā apmērā.

Savukārt 191.pants nosaka atbildību par neatļautām darbībām ar muitošanai pakļautām precēm un citām vērtībām, un tā pirmajā daļā norāda nozieguma pamatsastāvu “par muitošanai pakļauto preču vai citu vērtību glabāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā bez muitas iestāžu atļaujas, ja ar to radīts būtisks kaitējums.”⁴¹

Arī 191.panta otrā un trešā daļa nosaka atbildību par noziedzīga nodarījuma muitas jomā ar pastiprinošiem apstākļiem, otrajā daļā nosakot atbildību par noziedzīgām darbībām, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, savukārt trešajā daļā paredzot atbildību, ja šīs darbības ir izdarītas lielā apmērā. Gan Krimināllikuma 190.pantā, gan 191.pantā nav noteikti sastāvi ar mīkstinošiem apstākļiem.

Salīdzinot abus augstāk minētos Krimināllikuma pantus un ņemot vērā Krimināllikumā 7.pantā noteikto noziedzīgu nodarījumu klasifikāciju, gan 190.panta pirmā daļa, gan 191.panta pirmā daļa, kvalificējama kā mazāk smagi noziegumi, paredzot brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam. Savukārt 190.panta otrajā daļā norādītais noziedzīgais nodarījums klasificējams kā smags noziegums, bet 191.panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums klasificējams kā mazāk smags. Tāpat 190. panta trešajā daļā norādītais ir klasificējams kā sevišķi smags noziegums, taču 191.panta trešā daļa klasificējama kā smags noziegums.

Lai noteiktu personu, kuru būtu pamats saukt pie kriminālatbildības, jānoskaidro, tieši kādu noziedzīgu nodarījumu viņa ir izdarījusi, kādam noziedzīga nodarījuma sastāvam atbilst viņas prettiesiska darbība vai bezdarbība, proti, kādu noziedzīgu nodarījumu viņa ir izdarījusi

³⁹ Krastiņš U., Liholaja.V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

⁴⁰ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

⁴¹ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

un kurā Krimināllikuma pantā vai panta daļā (punktā) ir paredzēts šis nodarījums. Šo juridiskā rezultāta meklējuma procesu krimināltiesībās dēvē par noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju.⁴²

2.2 Subjekts un subjektīvā puse

Katrs Krimināllikumā paredzētais noziedzīga nodarījuma sastāvs ir visu objektīvo un subjektīvo pazīmju kopums, kas raksturo darbību vai bezdarbību kā noziedzīgu nodarījumu un personu, kas izdarījusi šo nodarījumu.

Noziedzīga nodarījuma sastāva analīzei krimināltiesībās tiek izdalīti četri noziedzīga nodarījuma sastāva elementi- noziedzīga nodarījuma objekts, nodarījuma objektīvā puse, noziedzīga nodarījuma subjekts un nodarījuma subjektīvā puse.⁴³ Lai raksturotu noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, turpmāk tiks apskatīts noziedzīgu nodarījumu, kas noteikti Krimināllikuma 190.pantā un 191.pantā, sastāva elementi. Kā viens no pirmajiem elementiem tiks apskatīts noziedzīgā nodarījuma ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā subjekts.

Juridiskas personas (iestādes, uzņēmumi, organizācijas) nevar būt par noziedzīga nodarījuma subjektiem.⁴⁴ Jau kādu laiku juridisko profesiju pārstāvju vidū tiek izvērsta diskusija par nepieciešamību ieviest Krimināllikuma normās juridiskās personas atbildību, taču šobrīd likuma norma nosaka tikai fiziskas personas atbildību, paredzot Krimināllikuma 12.pantā fiziskas personas atbildību juridiskas personas lietā. Šajā pantā tiek noteikta iespēja juridiskajai personai piemērot šajā likumā paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus. Noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā gadījumos ir iespējams iesaistīt arī juridiskas personas, kas noziedzīgas darbības veic saimniecisku darbību aizsegā.

Pastāvot šī brīža Krimināllikuma redakcijai, likuma 70². pantā un turpmākajos pantos tiek noteikta juridiskai personai piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanas kārtība un veidi. Atbilstoši Krimināllikuma normām juridiskai personai izšķir iespējamās piespiedu ietekmēšanas līdzekļus – likvidāciju, tiesību ierobežošanu, mantas konfiskāciju, naudas piedziņu. Piespiedu līdzeklis juridiskai personai ir efektīvs veids, kā izslēgt iespēju fiziskas personas, kas darbojas juridiskas personas piesegā, noziedzīgi iegūtu labumu neaizskaramību, kā arī izslēdz noziedzīgu nodomu turpmāku realizāciju.

⁴² Krastiņš U., Liholaja.V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 1. Vispārīgā daļa. Rīgā: Firma "AFS", 2007, 431. lpp.

⁴³ Krastiņš U., Noziedzīgs nodarījums. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 2000, 260.lpp.

⁴⁴ Krastiņš U., Liholaja.V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

Kriminālprocesa mērķis ir noteikt kriminālprocesuālo attiecību taisnīgu noregulējumu, kas sevī ietver noziedzīgu darbību apstākļu noskaidrošanu, nosakot vainīgo, kas veicis noziedzīgu darbību un noskaidrojot vai iespējams šim vainīgam piemērot krimināltiesību normās paredzēto atbildību.

Noziedzīga nodarījuma subjekts ir fiziska persona, kas izdarījusi nodarījumu un ir spējīga krimināltiesiskā nozīmē atbildēt par to. Spējīga atbildēt par nodarījumu ir persona, kas sasniegusi noteiktu vecumu un ir pieskaitāma, tas ir atbilstoši savam psihiskajam stāvoklim ir varējusi saprast savu darbību un to vadīt. Krimināltiesību teorijā izdala noziedzīga nodarījuma īpašo subjektu un kura pazīmes parasti noprotams no Krimināllikuma sevišķās daļas nodaļas nosaukuma vai norādītās pantu dispozīcijās.⁴⁵

Tātad no augstāk minētā var secināt, ka par noziedzīgiem nodarījumiem, tai skaitā noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, var tikt sauktas pie atbildības tikai fiziskas personas, taču ir jāņem vērā zināmas pazīmes.

Noziedzīga nodarījuma subjekta pamatpazīmes ir pieskaitāmība un vecums, no kura iestājas kriminālatbildība.⁴⁶ Šo pazīmju kopuma noteikšanas nepieciešamība ir nostiprināta Krimināllikuma normās. Pamatojoties uz Krimināllikuma 11.pantā noteikto par kriminālatbildību var runāt tikai tad, ja fiziskā persona, “ līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu”.⁴⁷

Krimināllikuma 13.pants nosaka, ka pie kriminālatbildības nevar saukt personu, kas noziedzīga nodarījuma brīdī ir atradusies nepieskaitāmības stāvoklī. Tāpat Krimināllikuma 14.pants nosaka iespēju tiesai noteikt mīkstāku sodu vai atbrīvot no soda personas, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā ir bijušas ierobežoti pieskaitāmas.

Abos šajos pantos tiek noteikti juridiskie kritēriji fizisko personu nepieskaitāmībai vai ierobežotai pieskaitāmībai, bet jābūt vēl ir arī medicīniska rakstura nosacījumiem, kritērijiem. Tie vienlaicīgi kaut vai ar vienu no juridiskā kritērija stāvokļiem ir pamats konstatējumam, ka persona nodarījumu ir izdarījusi pieskaitāmības vai nepieskaitāmības stāvoklī, galīgi izlemj tiesa uz tiesu psihiatriskās ekspertīzes atzinuma pamata, kurā tiek norādīta personas psihiskās darbības traucējumu smaguma pakāpe un raksturs.⁴⁸

Noziedzīga nodarījuma subjekts- tā vecuma un pieskaitāmības, bet ja attiecīgā panta sankcija paredz speciālo subjektu, tad arī pazīmes, kas to papildus raksturo, piemēram,

⁴⁵ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 2000, 260.lpp.

⁴⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

⁴⁷ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

⁴⁸ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

dzimums, profesijā, nodarbošanās u.c.⁴⁹ Raksturojot divus augstāk minētos Krimināllikuma pantus, ne 190.panta, ne 191.panta dispozīcijā nav atsauces uz speciālo subjektu.

Lai runātu par konkrētas personas izdarītu noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, ir jāapskata Krimināllikuma panta normas, kas nosaka iespējamo personu dalības formas izdarītā noziedzīgā nodarījumā. Kā jau iepriekš minēts, noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā parasti un lielāko daļu ir saistīti ar organizētās noziedzības saitēm, līdz ar to pastāv iespēja, ka tajos iesaistītas ir vairākas personas.

Saskaņā ar Krimināllikuma 20. pantā noteikto, līdzdalība ir “apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. Noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji.”⁵⁰ Krimināllikuma 20.pantā ir norādīts arī iespējamo noziedzīgu nodarījumu fizisko personu dalības formu raksturojums.

Būtiski ir akcentēt līdzdalībnieku atbildību, izvērtējot noziedzīgu nodarījumu, par ko tiek norādīts Krimināllikuma 20.panta turpmākās daļās. Līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu šā likuma pantu, kas paredz izdarītāja atbildību. Individuālās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, kas attiecas uz noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku, neietekmē citu dalībnieku vai līdzdalībnieku atbildību.⁵¹

Apskatot augstāk minētā likuma normas, jāsecina, ka gan 190.pantu, gan 191.pantu dispozīcijās ir noteikta iespēja noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, veikt vairākām fiziskām personām. Tikai atšķirībā no 190.panta, kas ir kontrabandas atbildības pants, 191.panta par neatļautām darbībām ar muižošanai pakļautām precēm dispozīcijā nav paredzēta atbildība par noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, kas veikti organizēti grupā.

Tāpat raksturojot un nosakot iespējamā noziedzīga nodarījuma subjektus, kas var būt ne tikai nozieguma veicēji, bet arī organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji, ir jāņem vērā Krimināllikuma 28.pants, kas nosaka kriminālatbildību izslēdzošos apstākļus. Atbilstoši likuma normām, tie ir noteiktie - nepieciešamā aizstāvēšanās, - aizturēšana, nodarot personai kaitējumu, - galējā nepieciešamība, - attaisnojams profesionālais risks, - noziedzīgas pavēles vai noziedzīga rīkojuma izpildīšana. Apskatot augstāk minētos apstākļus noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā kontekstā, iespējams secināt, ka vienīgais apstāklis, kuru varētu piemērot un attiecināt uz darbā analizēto jomu, ir pavēles vai noziedzīga

⁴⁹ Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīgā : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002 ,296. lpp.

⁵⁰ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

⁵¹ Krimināllikums: LR likums. Pieejams : [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

rīkojuma izpildīšana. Teorētiski pieņemot, ka šādos noziedzīgos nodarījumos varētu tikt iesaistītas robežsardzes un muitas amatpersonas, pastāv iespēja, ka amatpersonas varētu rīkoties pakļaujoties augstāk stāvošas amatpersonas pavēlei vai rīkojumam.

Ņemot vērā augstāk minēto, 191.panta un 190.panta noziedzīgā nodarījuma subjekts neatšķiras un tas ir noziedzīgu nodarījumu izdarītājam pieskaitāma fiziska persona, kura nodarījuma brīdī sasniegusi Krimināllikumā paredzēto vecumu, līdz ar to par izdarīto noziedzīgu nodarījumu saucama pie kriminālatbildības un sodīta.

Pamatojoties uz Krimināllikuma panta 4.pantā noteikto, par noziedzīgu nodarījumu subjektiem – fizisku personu var būt “Latvijas pilsoņi, nepilsoņi vai ārzemnieki, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā, par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, saucami pie atbildības Latvijas teritorijā saskaņā ar šo likumu.”⁵² Krimināllikuma 4.pants nosaka, ka par noziedzīgiem nodarījuma subjektiem ir iespējams būt arī fiziskām personām, kuras citas valsts teritorijā izdarījušas nodarījumus Latvijā reģistrētas juridiskās personas interesēs, tāpat arī ārzemniekiem, kuri citas valsts teritorijā vērsušies ar izdarītiem smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem pret Latvijas vai tās iedzīvotāju interesēm. Tāpat Krimināllikumā noteiktie subjekti var būt Latvijas Republikas karavīri, kuri izvietoti ārpus Latvijas teritorijas.

Runājot par noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā, mēs varam pieņemt iespēju, ka visi augstāk minēto personu grupu pārstāvji, var būt saistīti ar iespējamo noziedzīgu nodarījumu un būt par šāda veida nozieguma subjektiem, pieļaujot bezdarbību vai veicot noteiktas darbības.

Noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse ir personas, kas izdarījusi prettiesisko darbību vai pieļāvusi bezdarbību, psihiskā attieksme pret nodarījumu. Personas vaina nodarījumā var izpausties nodoma vai neuzmanības formā. Nodarījuma subjektīvā puse aptver arī noziedzīgā nodarījuma mērķi un motīvus. Noziedzīga nodarījuma sastāva subjektīvā puse diezgan reti norāda Krimināllikuma sevišķās daļas panta dispozīcijā.⁵³

Noziedzīga nodarījuma subjektīvā puse – vaina, konkretizējot tās formu, kā arī obligāti pierādāmas subjektīvās puses fakultatīvās pazīmes – noziedzīga nodarījuma motīvs un mērķis, ja tās ir ietvertas attiecīgajā panta dispozīcijā.⁵⁴

⁵² Krimināllikums: LR likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

⁵³ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 2000, 260.lpp.

⁵⁴ Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīgā : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002, 296. lpp.

Veicot izpēti un iepazīstoties ar subjektīvās puses doktrīnām, ir jāsecina, ka subjektīvā puse ir raksturota kā personas psihiskā attieksme pret viņas izdarīto darbību vai bezdarbību un to izraisītajām sekām. Subjektīvā puse aptver personas vainu, motīvus, mērķi, emocijas. Kādi apstākļi ir tie, kas liek personai vai personām izšķirties par noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā veikšanu? Lai uz šo jautājumu atbildētu, ir jāapskata jautājums, par jēdziena “tabakas izstrādājumi” saturu.

Atbilstoši doktrīnai kontrabandas “nozieguma priekšmets – preces un citas vērtības”⁵⁵. 1997.gada 11.jūnija Muitas likumā bija dots termina “preces” izskaidrojums, kas aptver arī komentējamā pantā norādīto terminu “citas vērtības”: “Preces – jebkura kustama manta, arī valūta, vērtslietas, jebkuri enerģijas veidi un transportlīdzekļi, izņemot komerciālos transportlīdzekļus”.⁵⁶ Atbilstoši Eiropas Kopienų Tiesas spriedumam lietā *Commission v. Italy*, termins “prece” tiek definēts kā “produkts, kura vērtība izsakāma naudā un kurš var būt komerciāla darījuma objekts”.⁵⁷ No augstāk minētā izriet, ka prece un līdz ar to arī nozieguma priekšmets Krimināllikuma 190.pantā un 191.pantā paredzētajos noziedzīgajos nodarījumos ir tabakas izstrādājumi.

Savukārt, kādas preces ir tabakas izstrādājumi, ir atrodams likumā “Par akcīzes nodokli”, kura 1.pantā noteikts, ka akcīzes prece ir tabakas izstrādājumi. Šī likuma 4.pantā ir noteikti, kāda veida tabakas izstrādājumi ir ar akcīzes nodokli apliekami. Ar nodokli apliekami šādi tabakas izstrādājumi: 1) cigāri un cigarillas; 2) cigaretes; 3) smēķējamā tabaka: a) smalki sagriežta tabaka cigarešu uztīšanai, b) cita smēķējamā tabaka; 4) tabakas lapas.⁵⁸

Tā pat šī likuma normas dod sīkāku skaidrojumu par katras no minētajiem tabakas izstrādājumu preču kategorijā ietilpstošiem izstrādājumiem un precēm. Visbiežāk noziedzīgās darbības ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā tiek saistīts ar nelegālām darbībām ar cigaretēm. Un ne bez pamata, tā kā cigaretes ir gatavs lietošanai produkts, tāpat kā cigāri un cigarillas vai smēķējamā tabaka, taču savu salīdzinoši lēto cenu dēļ ir ieguvusi lielāko tabakas izstrādājumu lietotāju īpatsvaru.

Cigaretes Krievijas Federācijā un Baltkrievijas Republikā maksā pusotru līdz pat trijām reizēm (atšķirībā no markas) lētāk nekā Latvijā. Atmaksājās ievest pat pāris blokus vieglajā automašīnā. Lielākus daudzumus ved, dažādi noslēptus kravas automobiļos. Pēdējā laikā

⁵⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

⁵⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 3. Sevišķā daļa. Rīgā: Firma “AFS, 2007, 502.lpp.

⁵⁷ Judgment of the Court of 10 December 1968. - Commission of the European Communities v Italian Republic. - Case 7-68. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]

⁵⁸ Par akcīzes nodokli: LR likums. Pieejams <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 22.aprīlī]

populāras kļuvušas kravas vilcienu lokomotīves.⁵⁹ Ja persona pati ir tabakas izstrādājumu-cigarešu lietotājs, tad, pierobežā dzīvojot, kur bezdarba līmenis ir augsts, ir liels kārdinājums ievest tabakas izstrādājumus, noslēpjot tos no muitas dienesta un nemaksājot noteiktos muitas maksājumus. Bet izšķirties par noziedzīgu darbību ar tabakas izstrādājumiem palīdz arī esošā ekonomiskā situācija un sabiedrības attieksme pret šo negatīvo parādību, kā arī morāles jautājumu izpratne - ja nebūtu pieprasījuma, tad nebūtu arī piedāvājuma.

No augstāk minētā var secināt, ka no subjektīvās puses veikt kontrabandu un neatļautas darbības ar muitas pakļautajām precēm, veicot noziedzīgus nodarījumus ar tabakas izstrādājumiem, persona vai personas var izdarīt tikai ar tiešu nodomu, apzinoties negatīvās sekas un vēloties tās.

Pārvietošana pāri muitas robežai ir darbība, kas tiek veikta preču ievēšanai Latvijas muitas teritorijā vai izvešanai no tās jebkurā veidā.⁶⁰ Līdz ar to Krimināllikuma 8.pantā noteiktās vainas formas norāda, ka noziedzīgi nodarījumi ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā ir nodarīti apzināti, ar tiešu nodomu, noslēpjot no muitas kontroles un nesamaksājot nodokļus, tādā veidā labi apzinoties šo noziedzīgo darbību nelabvēlīgās sekas. Nav iespējams pārvietot preci vai citu vērtību pāri valsts muitas robežai vai veikt neatļautas darbības ar muitošanai pakļautām precēm aiz neuzmanības .

2.3 Objekts un objektīvā puse

Gan noziedzīgi nodarījumi, kas kvalificējami kā kontrabanda, gan noziedzīgi nodarījumi, kas veikti ar muitošanai pakļautajām precēm, ir pieskaitāmi pie materiāliem noziedzīgiem nodarījumiem. Pie materiāliem noziedzīga nodarījuma sastāviem ir pieskaitāmi tādi sastāvi, kuri satur ne tikai tādas pazīmes, kas raksturo prettiesisko darbību vai bezdarbību, bet arī kaitīgās sekas.⁶¹ Abos iepriekš pieminētos noziedzīgo nodarījumu muitas jomā pantos ir konstatēts materiāls sastāvs. Gan 190.panta pirmajā daļā, gan 191.panta pirmajā daļā ir noteikta atbildība, par darbībām ar kurām ir veikts konkrēts kaitējums, savukārt abu pantu trešajās daļās noteikts noziedzīgu nodarījumu priekšmeta kvantitatīvais raksturojums, kas nosakāms atbilstoši likumdošanai.

Formāla un nošķelta noziedzīga nodarījuma gadījumā objektīvai pusei ir tikai viena obligāta pazīme un tas ir nodarījums darbības vai bezdarbības formā. Materiālam noziedzīgam

⁵⁹ Bērziņš A. Kontrabanda rullē. Latvijas Avīze. 2014. 28.maijs.Pieejams : http://news.lv/Latvijas_Avize/2014/05/28/ [aplūkots 2015.gada 10.aprīlī]

⁶⁰ Krastiņš U. Noziedzīgi nodarījumi ekonomikā II. Rīga: Latvijas Policijas akadēmija, 1999, 223. lpp.

⁶¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

nodarījumam ir trīs objektīvās puses pazīmes – nodarījums, sekas un cēloņsakarība. Bez tam objektīvai pusei var būt fakultatīvās pazīmes, kuras, būdamas ietvertas noziedzīga nodarījuma sastāvā, ir obligātas, lai kādu nodarījumu atzītu par noteiktu noziedzīgu nodarījumu. Šādas fakultatīvas fakultatīvās pazīmes, kuras noteiktos gadījumos kļūst obligātas var būt – noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laiks, vieta, veids, apstākļi, rīki, līdzekļi, priekšmeti, cietušais.⁶²

Krimināllikumā kaitīgas sekas kā noziedzīga nodarījuma objektīvās puses pazīme tiek norādīta tikai noziedzīgu nodarījumu materiālos sastāvos. Šādu noziedzīgu nodarījumu sastāvos ietverta ne vien prettiesiskā darbība vai bezdarbība, bet arī tā kaitējuma smagums, būtiskums, apmērs u.tml., kas nodarīts ar Krimināllikumu aizsargātajām interesēm.⁶³

Likumā par “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.pantā noteikts, ka radītais kaitējums “ iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā ne vien nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, bet arī apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses vai ja šāds apdraudējums ir ievērojams.”⁶⁴ Saskaņā ar šī likuma 23.panta otro daļu ievērojams mantisks zaudējums ir summa, kas pārsniedz nodarījuma brīdī piecu tai laikā valstī noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

Krimināllikuma 6.pantā tiek noteikts noziedzīga nodarījuma jēdziens, kas nosaka nepieciešamību izdarītajā un kriminālsodāmā darbībā konstatēt tīšu nodomu vai arī neuzmanību. Lai spētu noteikt ar muitas jomu saistīto jautājumu loku un likumdošanas noteiktās prasības attiecībā uz tabakas izstrādājumiem, nepieciešams apskatīt normatīvo aktu regulējumu. Pirms uzsākt noziedzīga nodarījuma objekta analīzi, jānoskaidro, kādu saturu ieliekam šajā jēdzienā. Katrs noziedzīgs nodarījums apdraud kaut ko reāli pastāvošu, kam nodara vai var nodarīt kaitējumu.⁶⁵

Krimināllikuma 190.pantā ir noteikta atbildība par kontrabandu. Kriminālsodāma kontrabanda ir preču vai citu vērtību nelikumīga pārvietošana pāri Latvijas muitas robežai, apejot muitas kontroli vai noslēpjot preces vai citas vērtības no šādas kontroles, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, ja ar to radīts būtisks kaitējums, tas izdarīts grupā, organizētā grupā vai tas izdarīts lielā apmērā. Šajā pantā paredzētā nozieguma objekts –

⁶² Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīgā : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002 ,296. lpp.

⁶³ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 2000, 260.lpp.

⁶⁴ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LR likums. Pieejams: [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]

⁶⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

tautsaimniecības intereses muitas darbības sfērā. Nozieguma priekšmets – preces un citas vērtības.⁶⁶

Apskatot 191.pantā noteikto noziedzīgā nodarījuma sastāvu, ir jānorāda, ka objekts – tautsaimniecības intereses un priekšmets – prece ir noteikti tie paši kā 190.pantā par kontrabandu. Abu pantu tautsaimniecības intereses muitas jomā ietver sevī valstu ekonomiskās intereses, komersantu ekonomiskās intereses, kā arī patērētāju aizsardzības intereses, kas tiek apdraudētas brīdī, kad Latvijas Republikas teritorijā tiek neatļauti ievestas vai izvestas muitas pakļautās preces vai veiktas neatļautas darbības ar muitas pakļautām precēm, tai skaitā ar tabakas izstrādājumiem.

Kopš 2004.gada 1.maija, kad Latvijas Republika iestājās Eiropas Savienībā, Latvijas Republikas tautsaimniecības intereses ir kļuvušas arī par visas savienības interesēm, kas tiek regulētas ar Eiropas Savienības pieņemtajiem un tieši piemērojamiem tiesību aktiem regulām. Šāda regulu forma izvēlēta, lai nodrošinātu, ka visās dalībvalstīs tās tiek piemērotas pilnīgi vienādi un bez iespējamām atkāpēm. Tāpēc regulas forma parasti tiek izmantota tajās ES jomās, kurās nepieciešams panākt pilnīgu vienveidību, piemēram, vienotu ES standartu noteikšanā dažādām precēm vai ES muitas politikas īstenošanā.⁶⁷ Nacionālo tiesību aktu regulējums nosaka tikai atsevišķus nacionālā līmeņa jautājumus.

Kopienas muitas noteikumi ir vienveidīgi piemērojami visā Kopienas muitas teritorijā, ja citādi nenosaka starptautiskas konvencijas vai ierobežotas ģeogrāfiska vai ekonomiska apjoma paražas, vai atsevišķi Kopienas pasākumi.⁶⁸

Muitas lietas Latvijas teritorijā nepastarpināti nosaka Eiropas Savienības regulas - Padomes 1992.gada 12.oktobra Regula (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi; Komisijas 1993.gada 2.jūlija Regula (EEK) Nr.2454/93, kas nosaka izpildes kārtību Padomes Regulai (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, kas nosaka muitas darbības un principu pamata jautājumus ir pamats muitas darbībai Eiropas Savienībā.

Padomes 1987.gada 23.jūlija Regula (EEK) Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu ir pamatregula, ar kuru tiek veikta visu veidu preču sistematizācija un īpašu kodu piešķiršana. Ievedot preces Eiropas Savienībā un piesakot kādai no muitas procedūrām, tās ir jādeklarē, cita starpā norādot arī preces kodu. Atbilstoši noteiktajam preču kodam tiek klasificēta noteikta prece un veikts arī noteikto nodokļu aprēķins,

⁶⁶ Krastinš U., Liholaja V., Niedre A., Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs. Sevišķā daļa 3. Rīga : Firma "AFS", 2007, 502.lpp.

⁶⁷ Schewe C., Buka A., Gailītis K., Stazdiņa Ģ. Eiropas Savienības tiesības I daļa Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 414 lpp.

⁶⁸ Par Kopienas Muitas kodeksa izveidi Padomes Regula (EEK) Nr.2913/92.Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]

preces ievēdot un laižot brīvā apgrozībā Latvijas Republikas un Eiropas Savienības teritorijā. Kopienas ārējās tirdzniecības statistikas datu vākšanu un apmaiņu vislabāk nodrošināt ar kombinētās nomenklatūras starpniecību.⁶⁹

Padomes 2009.gada 16.novembra Regula (EK) Nr.1186/2009, ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem, nosaka tos atvieglojumus un izņēmumu gadījumus, kad muitas administrētie nodokļi netiek iekasēti, piemēram, ievēdot savas personiskās mantas pārceļoties uz dzīvi citā valstī. “Personiskā manta” nozīmē visu mantu, kas paredzēta attiecīgo personu lietošanai vai arī mājsaimniecības vajadzībām.⁷⁰ Šīs regulas 6.pantā īpaši tiek izcelts, ka šāda veida atvieglojumi neattiecas uz tabaku vai tabakas izstrādājumiem.

Atbilstoši regulām Latvijas Republikā tiek vestas muitas lietas, kas sevī ietver “ kārtību, kādā preces pārvieto pāri valsts robežai, to aplikšanu ar ievēdmuitas nodokli un izvedmuitas nodokli (turpmāk — muitas nodoklis) un citiem normatīvajos aktos paredzētajiem maksājumiem, kurus administrē Valsts ieņēmumu dienests, muišošanu, muitas kontroli, kā arī citus līdzekļus un darbības, ar kuru palīdzību tiek īstenota muitas politika”.⁷¹

No augstāk minētā un Krimināllikuma pantiem, kas paredz atbildību muitas jomā, izriet, ka darbības, ar kurām ir iespējams precīzi ievest un izvest valsts teritorijā, tādā veidā pārvietot pāri robežai nelikumīgā veidā, ir - apejot muitas kontroli, noslēpjot no muitas kontroles, izmantojot viltotus vai citus muitas dokumentus, nedeklarējot vai citā nelikumīgā veidā. Visas šīs darbības ir noteiktas un reglamentētas augstāk minētās regulās.

Atbilstoši likumdošanā norādītajam, nosakot noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā sastāvu, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietai var būt nozīme. Muitas likuma normas nosaka : “Latvijas Republikas muitas teritorija ir visa Latvijas Republikas teritorija, ko veido sauszeme, teritoriālie un iekšējie ūdeņi, gaisa telpa, kā arī mākslīgo salu un būvju teritorijas.”⁷² Arī šī likuma 9.pantā tiek noteikts, ka “muitas uzraudzībā esošās preces uzrāda muitas kontroles punktus un citās muitas iestāžu izsniegtajās atļaujās norādītajās vietās.”⁷³ Muitas likumā noteikts, ka muitas kontrole tiek veikta muitas noliktavu teritorijās, preču pagaidu uzglabāšanas vietās, brīvajās zonās un brīvajās noliktavās, robežkontroles punktus, kā arī muitas uzraudzībā esošo preču uzglabāšanas un pārstrādāšanas vietās. Tāpat pilnvarotas muitas amatpersonas var veikt muitas kontroli visā Latvijas Republikas teritorijā, tai skaitā apturot transportlīdzekļus. No augstāk minētā var secināt, ka

⁶⁹ Padomes Regula (EEK) Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]

⁷⁰ Padomes Regula (EK) Nr.1186/2009 ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]

⁷¹ Muitas likums: LR likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁷² Muitas likums: LR likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁷³ Muitas likums: LR likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

muitas amatpersonas noziedzīgus nodarījumus ar tabakas izstrādājumiem var konstatēt ne tikai pierobežas muitas kontroles punktos, ostās, lidostā, bet arī Latvijas Republikas iekšienē, piemēram, kādā no iekšzemē esošajām muitas noliktavām vai uz ceļa A3.

Noziedzīga nodarījuma objektīvā puse ir nodarījuma ārējās izpausmes pazīmju kopums, kas tiek realizēts kā prettiesiska uzvedība darbības vai bezdarbības veidā un nodara kaitējumu ar Krimināllikuma aizsargātām interesēm vai rada šāda kaitējuma nodarīšanas reālās briesmas. Noziedzīga nodarījuma obligātās pazīmes ir prettiesiska darbība vai bezdarbība.

Noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvai pusei ir noteicošā loma noziedzīga nodarījuma kvalifikācijas procesā, tāpēc krimināltiesiskajā normā noziedzīga nodarījuma sastāva izklāstā galvenokārt un vispilnīgāk ietvertas noziedzīga nodarījuma ārējās pazīmes, kas konstatējamās reālajā dzīvē.⁷⁴

Kā objektīvās puses pazīmes, apskatot 191.pantu krimināltiesību jomā noteikto, nākas secināt, ka tās tiek definētas kā pārvadāšana, pārsūtīšana, realizēšana, glabāšana, kuru veic ar kontrabandas ceļā ievestām precēm vai citām vērtībām. Darbības ar muitošanai pakļautajām precēm noris arī speciālajās ekonomiskajās zonās, muitas noliktavās un pagaidu uzglabāšanas vietās, kur preces nonāk atliktā nodokļa režīmā. Tāda veida procedūras un režīmi ir domāti kā atvieglojums komersantiem, kad prece bez nodokļu piemērošanas tiek ievesta valstī un uzglabāta, piemērojot un noformējot muitas procedūru, nemaksājot nodokļus. Nereti gadās, ka preces, kurām ir piemērots atliktais nodokļu režīms, nonāk brīvajā tirgū bez nodokļu nomaksas vai ar precēm tiek veiktas citas neatļautas darbības, nenomaksājot nodokļus.

Šādos konstatētos gadījumos ir radies zaudējums valsts budžetam nenomaksāto nodokļu apmērā. Preces, kurām piemērots atliktais nodokļu maksāšanas režīms, tiek glabātas, pārvadātas, pārsūtītas vai pat realizētas, līdz ar to ir veiktas neatļautas darbības ar muitošanai pakļautām precēm, taču pašas preces nav ievestas nelikumīgā, kontrabandas ceļā. Ņemot vērā augstāk minēto, 191.panta objektīvā puse var izpausties ne tikai kā neatļautas darbības ar kontrabandas ceļā ievestajām precēm, bet arī kā neatļauta darbība ar muitošanai pakļautu precī, kas ievesta valsts teritorijā legālā veidā.

⁷⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362.lpp.

3. PROBLĒMJAUTĀJUMI KVALIFIKĀCIJAS NOTEIKŠANĀ NOZIEDZĪGIEM NODARĪJUMIEM AR TABAKAS IZSTRĀDĀJUMIEM MUITAS LIETU JOMĀ

Veicot noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā analīzi un balstoties uz iepriekšējās nodaļās norādīto, nākas secināt, ka tabakas izstrādājumi, kas ievesti Latvijas teritorijā kontrabandas ceļā, tiek tālāk realizēti valsts iekšienē vai tālāk nosūtīti uz citām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Kā jau iepriekšējās darba nodaļās norādīts, noziedzīgas darbības ar tabakas izstrādājumiem nav tikai pierobežā dzīvojošu, bez pastāvīgiem ienākumiem esošo iedzīvotāju nodarbe, lai izdzīvotu, bet arī labi organizēta noziedzīga sistēma ar spēcīgu loģistiku un vairāku noziedzīga nodarījuma dalībnieku stingru lomu un atbildības sadali.

190.pantā nosakot atbildību par muižošanai pakļauto preču vai citu vērtību ieviešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot tās no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda) trešā panta dispozīcijā ir pieļauta atbildība, līdz ar to iespēja, ka šāda veida noziegumi tiek veikti arī organizēti grupā. Savukārt 191.pantā paredzētā atbildība par muižošanai pakļauto preču vai citu vērtību glabāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā bez muitas iestāžu atļaujas ir iespējama tikai grupā pēc iepriekšējas vienošanās (otrā daļa) vai lielā apmērā (trešā daļa), izslēdzot iespēju nelikumīgās darbības veikt organizētās grupas ietvaros, jo šāds nosacījums netiek paredzēts 191.panta dispozīcijās.

Tāpat ir vērojamas atšķirības šo divu augstāk minēto Krimināllikuma pantu noziedzīga nodarījumu klasifikācijā. 190.panta trešajā daļā noteiktais noziedzīgais nodarījums ir klasificējams kā sevišķi smags, paredzot atbildību par kontrabandu lielā apmērā vai veiktu organizētā grupā. Savukārt 191.panta trešajā daļā noteiktais par nelikumīgām darbībām ar muižošanai pakļautām precēm lielā apmērā, ir klasificējams kā smags noziegums. Tas izraisa jautājumu par likumdevēja 190.panta un 191.panta noteiktās atbildības un sodu konceptu.

Pieņemsim iedomātu situāciju, ka noziedzniekam, braucot ar smago transportlīdzekli no Krievijas Federācijas puses ar slēptām cigaretēm, ir izdevies veiksmīgi tikt pāri robežai un muitas kontroles punktam, labi noslēpjot no muitas dienesta un līdz ar to arī nesamaksājot nodokļus. Noziedznieks ar cigaretēm, kurām ir Krievijas Federācijas akcīzes markas, dodas uz Rīgu, lai tās nodotu tālāk saviem pasūtītājiem un organizētājiem, taču uz autoceļa netālu no Rēzeknes viņu aptur muitas amatpersonas un konstatē slēptās cigaretes ar Krievijas akcīzes markām. Ja cigaretes būtu konstatētas muitas kontroles punktā, tad noziedzīgs nodarījums, pieņemot cigarešu vērtību lielāku par piecdesmit minimālajām algām valstī, tiktu kvalificēts

pēc 190.panta trešās daļas, kas ir sevišķi smags noziegums, bet netālu no Rēzeknes konstatēts noziedzīgs nodarījums tiktu kvalificēts pēc 191.panta trešās daļas, kas ir smags noziegums.

Krimināllikuma sevišķās daļas komentāros norādīts, ka 191.panta priekšmets un objekts ir tāds pats kā 190.pantā, nosakot, “objekts – tautsaimniecības intereses muitas darbības sfērā. Nozieguma priekšmets – preces un citas vērtības.”⁷⁵ Jautājums par to, kāpēc likumdevēja noteiktās sankciju atšķirības par darbībām ar kontrabandas precēm valsts iekšienē un kontrabandas precēm uz robežas ir atšķirīgs, nav saprotams. Tautsaimniecības interešu aizskārums, kas radies nenomaksāto nodokļu summas apmērā un legālā tirgus izkropļošanā kā vienā, tā otrā gadījumā ir viens un tas pats. Vēl vairāk, ja noziedzīga nodarījuma priekšmets abos pantos ir viens un tas pats tabakas izstrādājuma veids, nenomaksāto nodokļu apmērs identisks.

Tradicionāli taisnīguma principu krimināltiesības pārsvarā saista ar taisnīga soda noteikšanu vainīgajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Taisnīguma principu plašākā traktējumā attiecina arī uz kriminālās likumdošanas procesu, uz krimināllikuma normu interpretāciju, uz krimināllikuma normu piemērošanu tiesvedības procesā.⁷⁶

Vai piemērā minētajā gadījumā mēs varam runāt par taisnīgu un vienlīdzīgas attieksmes noteikšanu? Vai personām, kuras veic noziedzīgu nodarījumu, kas atbilst 191.panta objektīvās puses pazīmēm, nav rasta iespēja uztvert to kā papildus bonusu tam, ka veiksmīgi ir izdevies kontrabandas ceļā ievest tabakas izstrādājumus un viņu darbības vairs netiks vērtētas kā sevišķi smags noziegums. Tāpat kā bonusu var uzskatīt izslēgto iespēju, ka 191.pantā noteiktās darbības ir iespējams veikt organizētā grupā.

Pirmstiesas procesā, lai kvalificētu noziedzīgu nodarījumu atbilstoši 190.pantam vai 191.pantam, ir jānosaka pierādīšanas priekšmets. Bijušo padomju valstu zinātnieku darbos dominējoši tiek atzīta pierādīšanas priekšmeta jēdziena pielīdzināšana krimināllietā pierādāmo apstākļu jēdzienam. Šāds uzskats atrodams latviešu valodā izdotajā kriminālprocesuālajā literatūrā, kā arī krievu valodā izdotajos darbos.⁷⁷ Pastāvot vairākām pierādīšanas priekšmeta teorijām, turpmāk tiks apskatīts pierādījuma priekšmets kā 191.pantā un 190.pantā noteikto pierādāmo apstākļu (faktu) kopums. Kā jau iepriekš minēts un piemērā parādīts, Krimināllikuma 191.pantā un 190.pantā noziedzīga nodarījuma objekts, kā arī priekšmets – tabakas izstrādājumi var būt vieni un tie paši, savukārt noziedzīga nodarījuma kvalifikācija un

⁷⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 3. Sevišķā daļa. Rīgā: Firma “AFS”, 2007, 502. lpp.

⁷⁶ Krastiņš U. Krimināltiesību teorija un prakse: viedokļi, problēmas un risinājumi 1998-2008. Rīgā: Latvijas Vēstnesis, 2009, 384.lpp.

⁷⁷ Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīgā : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002 ,296. lpp.

konkrētā lietā esošo apstākļu kopums ir atkarīgs no pirmstiesas izmeklēšanas. Kā iepriekš norādīts, akcīzes marka ir viena no tām būtiskajām pazīmēm, kas liecina par šīs preces ieviešanu kontrabandas ceļā un var būt par pamatu 191.panta kvalifikācijai. Vai šī pieeja nav kļūdaina?

Pirmā no šīm kļūdām saistīta ar pārāk šauru pierādīšanas priekšmeta izpratni, kas var novest pie tā, ka kādi nozīmīgi lietas apstākļi paliek nepierādīti, tas ir, secinājumi par tiem tādējādi netiek pamatoti ar pierādījumiem, bet gan ar pieņēmumiem.⁷⁸

Vai izmeklēšanas laikā ir iespējams pierādīt, ka iekšzemē pārvietotās vai uzglabātās cigaretes ir ievestas Latvijas Republikā, šķērsojot nelikumīgi robežu? Nav iespējams izslēgt pilnībā šādu iespēju, taču vai akcīzes marka un attaisnojošu dokumentu neesamība ir vērtējama kā pierādīts fakts, nosakot kvalifikāciju noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā? Acīm redzams, ka pierādīšanas priekšmeta satura (robežu) noteikšana nav tikai prakses problēma, bet ir arī svarīga likumdošanā un visbeidzot teorijā, kas rada pamatu attiecīgu nostāju pārskatīšanai gan jautājuma normatīvajā reglamentācijā, gan tā risinājumā praksē.⁷⁹

Nosakot pierādīšanas priekšmeta robežas ir jāskata jautājums par lietas faktu pierādīšanu, jo “virknē gadījumu, lai pierādītu šos “izšķirošos faktus”, nepieciešama citu faktu pierādīšana un daudzreiz bez tās “izšķirošos faktus” nemaz nav iespējams pierādīt”⁸⁰. Tāpat Kriminālprocesa likuma 125.pantā noteikts, ka par pierādītiem uzskatāmi normatīvajos aktos paredzētie personas pienākumi. Ņemot vērā to, ka tabakas izstrādājumi ir ar akcīzes nodokli apliekama prece, jāskata šo preču nonākšanas veids iekšējā tirgū caur īpašo akcīzes preču likumdošanas regulējumu, lai noteiktu faktu kopumu, uz ko norāda likumdošana.

Atbilstoši likuma "Par akcīzes nodokli" 1.panta otrās daļas 2.punktā noteiktajam, "akcīzes nodokļa marka, kuru piestiprina alkoholisko dzērienu iepakojumam (pudelei vai citam iepakojumam) vai tabakas izstrādājumu iepakojumam (paciņai vai citam iepakojumam) un kura apliecina, ka marķētiem alkoholiskiem dzērieniem vai tabakas izstrādājumiem ir legāla izcelsme un tie ņemti valsts kontrolē atbilstoši noteiktajiem akcīzes nodokļa samaksas nosacījumiem."⁸¹ Tātad no augstāk minētā izriet, ka par tabakas izstrādājuma legālu izcelsmi pirmām kārtām liecina Latvijas Republikas akcīzes markas uz iepakojuma.

Pamatojoties uz Ministru kabineta Nr.662 noteikumiem "Akcīzes preču aprīte" 11.punktā noteikto komercdarbībai ar tabakas izstrādājumiem ir nepieciešama speciāla atļauja (licence) tabakas izstrādājumu vairumtirdzniecībai, tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecībai, apstiprināta noliktavas turētāja darbībai, reģistrēta saņēmēja darbībai ar tabakas

⁷⁸ Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīgā : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002 ,296. lpp.

⁷⁹ Turpat 66. lpp.

⁸⁰ Turpat 70. lpp.

⁸¹ Par akcīzes nodokli. LR Likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

izstrādājumiem, reģistrēta nosūtītāja darbībai ar tabakas izstrādājumiem. Komercedarbību ar akcīzes precēm drīkst veikt komersants, kurš šo noteikumu 11.punktā minētajos gadījumos ir saņēmis attiecīgu Valsts ieņēmumu dienesta izsniegtu speciālo atļauju (licenci).⁸²

Nemarķēt ar akcīzes nodokļa markām atļauts vienīgi tabakas izstrādājumus, kurus saskaņā ar normatīvajiem aktiem muitas jomā realizē beznodokļu tirdzniecības veikalos, kā arī tabakas lapām. Ņemot vērā to, ka pastāv iespēja iegādāties nemarķētu tabakas izstrādājumu beznodokļu veikalos, kas atrodas lidostās vai ostās, tad apskatot nākošo normatīvo regulējumu, fiziskām personām tiek izslēgtas iespējas liela apjoma tabakas izstrādājumu iegādei komerciālos nolūkos.

Likumā “Par akcīzes nodokli” noteikti ierobežojumi tabakas izstrādājumiem, kurus fiziskās personas personīgajā bagāžā ieved no ārvalsts, kas nav dalībvalsts, ar nosacījumu, ka šāda preču ieviešana nav komerciāla. Ja persona ceļo ar gaisa kuģi: a) 200 cigaretes, b) 100 cigarillas, c) 50 cigāri, d) 250 g smēķējamās tabakas vai tabakas lapu.⁸³ Likumā “Par akcīzes nodokli” norādīts, ja fiziskā persona neceļo ar gaisakuģi : a) 40 cigaretes, b) 20 cigarillas, c) 10 cigāri, d) 50 g smēķējamās tabakas vai tabakas lapu.⁸⁴ Likumdošanā iekļautais augstāk minētais daudzuma ierobežojums liecina, ka šis tabakas izstrādājumu daudzums ir nekomerciāla prece. “Nekomerciālas preces” — preces, kurām attiecīgo muitas procedūru piemēro atsevišķos gadījumos un kuru raksturs un daudzums liecina, ka tās paredzētas preču saņēmēju vai vedēju privātai, personiskai vai ģimenes lietošanai vai kas acīmredzami domātas kā dāvanas.⁸⁵

Pastāv ierobežojumi tabakas izstrādājumiem, kas tiek ievesti personīgajām vajadzībām no citām ES dalībvalstīm. No nodokļa atbrīvo akcīzes preces, kuras fiziskā persona ieved savam patēriņam, ja šīs preces fiziskā persona iegādājusies brīvā apgrozījumā citā Eiropas Savienības dalībvalstī un par minētajām precēm ir samaksāti visi nodokļi attiecīgajā dalībvalstī.⁸⁶ Tā kā ir runa par legāla tabakas izstrādājuma ierobežojumiem, tad šis regulējums izslēdz iespēju ievest no Eiropas Savienības dalībvalstīm cigaretes ar trešo valstu akcīzes markām.

Saskaņā ar likuma “Par akcīzes nodokli” 23.pantu, importētājs (komersants, kas ieved precī) aprēķināto nodokli par akcīzes precēm, kuras piesaka muitas procedūrai — laišana brīvā apgrozībā samaksā valsts budžetā pirms muitas procedūras pieteikšanas muitas iestādē.

⁸² Akcīzes preču aprites kārtība. Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumi Nr.662. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁸³ Par akcīzes nodokli. LR Likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁸⁴ Par akcīzes nodokli. LR Likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁸⁵ Komisijas regula (EEK) Nr. 2454/93 ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]

⁸⁶ Kārtība, kādā no akcīzes nodokļa atbrīvo akcīzes preces, kuras fiziskā persona ieved savam patēriņam Latvijas Republikā no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Ministru kabineta 2004.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.227.Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

Savukārt fiziskā persona, kura ieved akcīzes preces personīgajā bagāžā, kas pārsniedz augstāk minētos ierobežojumus vai vērtību, maksā nodokli pirms akcīzes preču laišanas brīvā apgrozībā.

Līdz ar to apskatītais normatīvais regulējums nosaka, ka par jebkuru tabakas izstrādājumu, kas laists brīvā apgrozībā jeb citādi atrodas iekšējā tirgū, ir jābūt samaksātiem nodokļiem un jābūt akcīzes markai, izņemot tabakas lapas un no beznodokļu veikaliem iegādātiem tabakas izstrādājumiem. Pastāvot fizisku personu pašpatēriņa kvantitatīvajiem ierobežojumiem tabakas izstrādājumiem, fiziskai personai ierobežojuma pārkāpuma gadījumā ir jāaplūcina nodokļu samaksa. Komercedarbības ar tabakas izstrādājumiem var veikt tikai juridiskas personas, kas saņēmušas darbībām nepieciešamo speciālo atļauju (licenci). Ņemot vērā augstāk minēto, konstatējot tabakas izstrādājumus, kas nav marķēti ar akcīzes nodokļa markām, izņemot tabakas lapas un beznodokļu iegādātiem tabakas izstrādājumiem, ir visticamāk nelegāla izcelsme.

Praksē nav daudz problēmjautājumu, kas būtu saistīti ar 190.pantā noteiktā noziedzīgā nodarījuma ar tabakas izstrādājumiem kvalifikācijas jautājumiem. To nosaka fakts, ka šo noziedzīgu nodarījumu konstatācija notiek muitas dienestā praktiski uzreiz pēc minēto priekšmetu pārvietošanas pāri Latvijas Republikas robežai, kas nerada jautājumu, kādā veidā tabakas izstrādājums nonācis Latvijas Republikas iekšienē. Praksē lielākās kvalifikācijas problēmas un neskaidrības rodas, konstatējot tabakas izstrādājumu valsts iekšzemē, kura ārējās pazīmes liecina par tā ieviešanu kontrabandas ceļā.

Kriminālprocesa likumā 387.pantā noteikta institucionālā piekritība, saskaņā ar kuru Valsts policijas amatpersonas izmeklē jebkuru noziedzīgu nodarījumu, tai skaitā arī noziedzīgus nodarījumus ar tabakas izstrādājumiem. Pastāv iespēja noziedzīgos nodarījumus ar tabakas izstrādājumiem konstatēt arī Valsts robežsardzes amatpersonām, veicot valsts robežas uzraudzību un novēršot neatļautu robežšķērsošanu, ja tā ir bijusi ar mērķi pārvietot pāri valsts robežai neatļautā veidā tabakas izstrādājumus, taču Kriminālprocesa likuma noteiktā Valsts robežsardzes kompetence ir izmeklēt valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas, personu pārvietošanās un uzturēšanās jautājumus. Muitas iestāžu pilnvarotas amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus muitas lietu jomā.⁸⁷ Līdz ar to, ja noziedzīgs nodarījums ir kvalificēts pēc muitas jomas pantiem, likuma normas paredz uzsāktā materiāla nosūtīšanu pēc piekritības.

Tiek aplūkots Daugavpils tiesas 2013.gada 5.novembra spriedums. 2013.gada 7.jūnijā ap plkst. 8:00./pers.A/ un /pers.B/ pēc iepriekšējas vienošanās personu grupā Daugavpils novada, Naujienas pagastā dzelzceļa posmā : bloka postenis 401- bloka postenis 525.518 kilometrā no nenoskaidrota Baltkrievijas Republikas vilciena mašīnista iegādājās tabakas izstrādājumus, kuri

⁸⁷ Kriminālprocesa likums. LR Likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

tika izmesti no vilciena, kad tas samazināja ātrumu. Tabakas izstrādājumi: cigarešu "Winston" 40.000 gab. bez Latvijas Republikas akcīzes markām, bet ar Baltkrievijas Republikas akcīzes markām tika iepakoti piecos iepakojumos: trīs polietilēna iepakojumos, kartona kastē un polietilēna somā. Iepakojums ar cigaretēm /pers.A/ un /pers.B/ pārvietoja un noslēpa meža masīvā apmēram 400 metru attālumā no dzelzceļa sliedēm. Tajā pašā datumā, ap plkst. 11:00, noslēptās cigaretes konstatēja Valsts policijas darbinieki.⁸⁸ Abas personas ir sauktas pie atbildības pēc Krimināllikuma 221.panta otrās daļas. Lai raksturotu kvalifikāciju pēc 221.panta, ir svarīgi apskatīt spriedumā norādīto par noziedzīgā nodarījuma kaitējumu.

Nelikumīgi pārvietojot un uzglabājot tabakas izstrādājumus /pers.A/ un /pers.B/ nodarīja valstij būtisku kaitējumu, kas izpaužas ievērojama mantiska zaudējuma nodarīšanā Ls3.714, 45 apmērā nenomaksāto ievedmuitas, akcīzes un pievienotās vērtības nodokļu veidā un citu likumu aizsargāto interešu apdraudējumā tabakas izstrādājumi ir ar akcīzes nodokli apliekamas preces, kuras ir kaitīgas cilvēkiem un videi, apliekot šādas preces ar nodokli, tiek samazināts to patēriņš; turklāt pārkāpjot akcīzes preču aprites kārtību un prasības, notiek tirgus kropļošana – tiek veicināta tabakas izstrādājumu nelegālā aprīte, kas apdraud ar likumu aizsargātās tautsaimniecības intereses valsts budžeta formēšanas jomā un apdraud legālo uzņēmēju intereses tabaku izstrādājumu realizācijas jomā.⁸⁹

No augstāk minētā izriet, ka noziedzīgs nodarījums ar tabakas izstrādājumiem – cigaretēm "Winston" ir kvalificēts pēc Krimināllikuma 221.panta, pastāvot šī panta tagadējai redakcijai, kā arī 191.panta pašreizējai likuma redakcijai.

Krimināllikuma 221.panta redakcija paredz atbildību par tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) vai realizāciju, ja tā rezultātā radīts būtisks kaitējums. Šī panta pirmā daļa ir klasificējama kā kriminālpārkāpums, bet otrā daļa kā mazāk smags noziegums, paredzot atbildību par pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Savukārt šī panta trešā daļa par tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) vai realizāciju, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tas izdarīts lielā apmērā, klasificējama kā smags noziegums.

Šī panta kvalificējamā noziedzīga nodarījuma objekts tāpat kā 191.pantā ir tautsaimniecības intereses, kas izpaužas nenomaksāto nodokļu summas apmērā. Savukārt subjekts ir ar akcīzes nodokli apliekamās preces. No objektīvās puses kriminālpārkāpums izpaužas darbībās – ar akcīzes nodokli apliekamo preču iegādē (iegūšana jebkādā veidā), realizācijā (atsavināšana jebkādā veidā), uzglabāšanā (to turēšana speciāli iekārtotās vai

⁸⁸ Daugavpils tiesas 2013.gada 5.novembra spriedums lietā: Kriminālprocesā Nr.11903023213. Pieejams: <http://www.uzzina.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁸⁹ Daugavpils tiesas 2013.gada 5.novembra spriedums lietā: Kriminālprocesā Nr.11903023213. Pieejams: <http://www.uzzina.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

pielāgotās glabātavās vai ārpus tām, kā arī turēšana parastos apstākļos) vai pārvietošanā, pārvadāšanā (nogādāšana, izmantojot transportlīdzekli vai bez tā, no vienas vietas uz otru), pārkāpjot atbilstošos noteikumus.⁹⁰ Krimināllikuma 221.pantā kvalificētais noziedzīgais nodarījumam ir materiāls un subjektīvo pusi raksturo tiešs nodoms ar darbībām, kas vērstas izvairīties no akcīzes nodokļa samaksas. Taču augstāk minētā Daugavpils tiesas spriedumā ir skaidri norādīti apstākļi, kas liek secināt, ka cigaretes ir ievestas valsts teritorijā kontrabandas ceļā. Lietā mantisks zaudējums tiek aprēķināts tādā veidā, kā cigaretes “Winston” 40000 gab. būtu laistas brīvā apgrozībā, piemērojot visus muitas maksājumus – ievadmitu, akcīzes nodokli, pievienotās vērtības nodokli.

Tiek aplūkots Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 30.maija lēmums lietā Nr.SKK-332/2013 (krimināllieta Nr.11331033911) par Latgales apgabaltiesas 2013.gada 19.marta lēmumu un Rēzeknes tiesas 2012.gada 10.aprīļa spriedumu.

J.P. un V.F. 2011.gada 5.aprīlī ap pulksten 18.17, abi nebūdami komercreģistrā reģistrēti komersanti darbībai ar akcīzes precēm, pārkāpjot Latvijas Republikas likuma “Par akcīzes nodokli” 2.panta sestās daļas 2.punkta, 33.panta otrās un trešās daļas prasības, kā arī 2005.gada 30.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.662 „Akcīzes preču aprites kārtība” 11. punkta 7.apakšpunkta, 12. un 14.punktu prasības, pēc V.F. lūguma iepriekš vienojās par tabakas izstrādājumu nelikumīgu pārvadāšanu. Pēc kā J.P. ar savu automašīnu “Jeep Grand Cherokee” ar reģistrācijas numura zīmi [...] ieradās uz autoceļa Rēzekne-Bērzgale, kas atrodas Rēzeknes novadā, Griškānu pagastā ciemā [...], kur viņu sagaidīja V.F. ar iepriekš no izmeklēšanas gaitā nenoskaidrotām personām iegādātiem tabakas izstrādājumiem bez Latvijas Republikas akcīzes markām, marķētiem ar Krievijas Federācijas akcīzes markām. Norādītajā vietā V.F. iekrāva J.P. automašīnas bagāžas nodalījumā un uz aizmugurējā sēdekļa nelikumīgi iegādātos tabakas izstrādājumus. Pēc tā J.P., vadot automašīnu, kopā ar V.F. aizbrauca Rēzeknes pilsētas virzienā. Tajā pat dienā ap pulksten 20.20 Rēzeknē, [...] ielā, pretī mājai Nr.[...] J.P. un V.F. aizturēja VP Latgales reģiona pārvaldes Rēzeknes iecirkņa policijas darbinieki.

Tādā veidā J.P. un V.F. grupā pēc iepriekšējas vienošanās nelikumīgi pārvadāja tabakas izstrādājumus, 80000 gabalu cigarešu “More” bez Latvijas Republikas akcīzes markām, marķētus ar Krievijas Federācijas akcīzes markām.⁹¹

Abas personas ir atzītas par vainīgām noziedzīgā nodarījumā pēc 221.panta otrās daļas, taču radītā mantiskā zaudējuma aprēķins ir veikts tikai par akcīzes nodokli.

⁹⁰ Krastinš U., Liholaja V., Niedre A., Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs. Sevišķā daļa 3. Rīga : Firma “AFS”, 2007, 502.lpp.

⁹¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 30.maija lēmums lietā Nr.SKK-332/2013.Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

Saskaņā ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.pantu, J.P. un V.F. prettiesiskās rīcības rezultātā tika nodarīts ne vien ievērojams mantisks kaitējums, kas pārsniedza valstī noteikto piecu minimālo mēnešalgu kopsummu uz noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi – Ls 3966,60, ko sastāda valstij neiekasētā akcīzes nodokļa apmēri, kas tika aprēķināti, pamatojoties uz likuma „Par akcīzes nodokli” 13.panta pirmās daļas 2.punktu, 22.panta trešās daļas un izmantojot 15.02.2011. laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” Nr.25 publicēto no 2011.gada 1.aprīļa piemērojamo vidēji svērto mazumtirdzniecības cenu, kuras apmērs ir Ls 78,50 par 1000 cigaretēm.⁹² Kā citas aizskartās intereses spriedumā ir norādītas veicināta tabakas izstrādājumu nelikumīga aprīte, kropļots tirgus. Aizskartās Latvijas valsts tautsaimniecības intereses spriedumā tika pamatotas ar akcīzes aprītes un reklāmas noteikumu normu pārkāpumiem. Aizskartās intereses tika pamatotas ar mantiskā zaudējuma aprēķinu, kurā tika ņemts vērā tikai akcīzes nodokļa aprēķins par konstatētajām 80000 gab. cigaretēm “More” ar Krievijas Federācijas akcīzes markām.

Tā kā valsts budžets daļēji veidojas no nodokļu ieņēmumiem, tai skaitā arī akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tad, veicinot tabakas izstrādājumu nelegālu aprīti, tika apdraudētas Latvijas nodokļu maksātāju ar likumu aizsargātās intereses un tiesības uz veselību, izglītību, aizsardzību, kuru nodrošinājums tieši saistīts ar valsts budžeta ieņēmumiem.⁹³

Konstatētas šī sprieduma atšķirības ar Daugavpils tiesas iepriekš apskatīto spriedumu par darbībām ar cigaretēm bez Latvijas Republikas akcīzes markām, kas kvalificēts pēc 221.panta otrās daļas. Daugavpils tiesas spriedumā tika norādīts, ka cigaretēm nav Latvijas Republikas akcīzes markas, tad mantiskais zaudējums aprēķināms tādā veidā, kā cigaretes tiktu laistas brīvam apgrozījumam iekšējā tirgū, tas ir visu muitas maksājumu – ievedmuitas, akcīzes preces, pievienotās vērtības nodokļa apmērā, taču Rēzeknes tiesa savā spriedumā norāda tikai nenomaksātā akcīzes nodokļa veidoto mantisko zaudējumu darbībām ar cigaretēm bez Latvijas Republikas akcīzes markām. No augstāk minētā izriet, ka Latvijas nodokļu maksātāju intereses vienā gadījumā ir aizskartas tikai ar viena veida nodokli, bet otrā ar vairākiem nodokļu veidiem.

Līdzīgs mantiskā zaudējuma aprēķins ir konstatēts Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 20.novembra lēmumā lietā Nr.SKK-544/2013 (krimināllieta Nr.11518011810) par Rīgas apgabaltiesas 2013.gada 6.jūnija spriedumu.

2010.gada 28.oktobrī VP Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 3.biroja 1.nodaļas darbinieki, veicot pārbaudi Rīgā, [..] ielā [..], pagalmā, konstatēja, ka N.K. automašīnā „VW Touran” ar valsts reģistrācijas numuru [..], nelikumīgi uzglabāja nemarkētus

⁹² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 30.maija lēmums lietā Nr.SKK-332/2013.Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁹³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 30.maija lēmums lietā Nr.SKK-332/2013.Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

ar Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām tabakas izstrādājumus ar Krievijas Federācijas akcīzes nodokļu markām: cigaretes „JingLing” 200 paciņas (4000 cigaretes); cigaretes „L&M” 440 paciņas (8800 cigaretes). Bez tam pārbaudes laikā tika konstatēts, ka 2010.gada 28.oktobrī arī savā dzīves vietā A.D. ielā [...], Rīgā, N.K. nelikumīgi uzglabāja šādus tabakas izstrādājumus ar Krievijas Federācijas akcīzes nodokļa markām, bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām.⁹⁴ Spriedumā norādīts arī ievērojams dažādu marku cigarešu daudzums ar Baltkrievijas Republikas un Krievijas Federācijas akcīzes nodokļa markām, bez LR akcīzes nodokļa markām 2011.gada 1.februārī tika konstatēts, veicot kratīšanu N.K. dzīves vietā [...] ielā [...], Rīgā, kur N.K. tos nelikumīgi uzglabāja.

Par augstāk minētajām cigaretēm ar Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas akcīzes markām tika noteikts mantiskais zaudējums nenomaksāto nodokļu veidā. Šajā spriedumā tika ņemts vērā nesamaksātais akcīzes nodoklis- Ls 3247,67 apmērā, muitas nodoklis- Ls 619,50 apmērā un pievienotās vērtības nodoklis - Ls 1059,07 apmērā. Līdz ar to tika konstatēts, ka noziedzīgo darbību rezultātā valstij nodarīti Ls 4926,24 zaudējumi nenomaksātu nodokļa veidā. Noziedzīgās N.K. darbības ir kvalificētas pēc Krimināllikuma 221.panta pirmās daļas. Interesants un vērā ņemams šajā lēmumā šķiet aprēķinātā mantiskā zaudējuma pamatojums. Salīdzinājumā ar Rēzeknes tiesas pieņemto lēmumu, kas pamatā tika balstīts uz akcīzes preču normatīvo regulējumu - likuma “Par akcīzes nodokli” un akcīzes aprites kārtību, šajā Rīgas apgabaltiesas sprieduma pamatojumā norādīti Eiropas Savienības muitas kodeksa izveides panti, noteikti muitas jomas regulā.

Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulas Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 202.panta 1.punkta a apakšpunkts nosaka, ka par pretlikumīgi Kopienas muitas teritorijā ievestajām ar ievedmuitas nodokli apliekamām precēm rodas muitas parāds.

Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulas Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi Regulas 202.panta 3.punkta trešais ievilkums nosaka, ka parādnieki ir ikviena persona, kas ieguvusi vai turējusi attiecīgās preces un apzinājusies, vai kurai preču saņemšanas vai iegūšanas brīdī būtu bijis jāapzinās, ka tās ievestas pretlikumīgi.

Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulas Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 214.panta 2.punkts nosaka, ja nav iespējams precīzi noteikt, kad muitas parāds radies, tad, nosakot attiecīgajām precēm piemērojamās muietošanas elementus, jāņem vērā brīdis, kad muitas dienesti secina, ka apstākļos, kuros atrodas preces, radies muitas parāds.⁹⁵

⁹⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 20.novembra lēmums lietā Nr.SKK-544/2013. Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

⁹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 20.novembra lēmums lietā Nr.SKK-544/2013. Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

No augstāk minētā izriet, ka, kvalificējot noziedzīgu nodarījumu pēc 221.panta, tiek pamatoti pieņemts ārpus saprātīgām šaubām fakts, ka cigaretes ar trešās valsts akcīzes markām Latvijas Republikas teritorijā un līdz ar to arī Eiropas Savienības teritorijā ir ievestas kontrabandas ceļā. Savukārt krimināltiesību doktrīna nosaka 191.panta noteiktā noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses skaidrojumu, kā kontrabandas ceļā ievesto muitas atļaujas preču glabāšanu, pārvadāšanu, pārsūtīšanu vai realizēšanu bez muitas iestāžu atļaujas.

Katrā ziņā atzīstam, ka pierādīšanas standarts “saprātīgu šaubu izslēgšana” ir subjektīvā vērtēšanas kritērija dominanti atzīstošs, kura atslēgvārds ir “iekšējā pārliecība”. To savos nolēmumos atzinis arī Senāta Krimināllietu departaments.⁹⁶ Taču, ņemot vērā iepriekš apskatīto normatīvo aktu regulējumu akcīzes preču aprītē Latvijas Republikas iekšienē, tika secināts, ka akcīzes preces, kas marķētas ar trešās valsts akcīzes markām, visticamāk ievestas valsts teritorijā nelikumīgi, kontrabandas ceļā. Vai pirmstiesas procesā konstatējot un izvērtējot radītā zaudējuma pamatojumu, kā arī nosakot pierādīšanas priekšmeta satura (robežu), nav iespējams pierādīt faktu, ka konstatētās cigaretes bez Latvijas Republikas akcīzes markām ir kontrabandas ceļā ievestas? Ja pieņemam faktu, ka nav bijis iespējams ārpus saprātīgām šaubām noteikt cigarešu izcelsmi augstāk minētajā gadījumā, tad no loģikas viedokļa skatoties, nav saprotams muitas jomas regulu norāde, nosakot kaitējumu apmēru.

Salīdzinot Krimināllikuma 191.pantu un 221.pantu, abu noziedzīgu nodarījumu objekts ir tautsaimniecības intereses. Pantu priekšmets vienā gadījumā tas ir muitai pakļautā prece, otrā – ar akcīzes nodokli apliekamā prece, kas kā apskatītajos piemēros var būt viena un tā pati – cigaretes, kas ir, var būt par problēmu kvalifikācijas noteikšanā pirmstiesas procesā. Ja abos minētajos pantos priekšmets ir cigaretes, tad kā izveidosies abu pantu objektīvās puses pazīmes?

Doktrīnā noteiktās 221.panta noziedzīgā nodarījuma objektīvās puses pazīmes, ievietojot priekšmeta vietās vārdu “cigaretes” ir- cigarešu iegāde, realizācija, uzglabāšana, pārvietošana, pārvadāšana, pārkāpjot atbilstošos noteikumus. Pēc tāda pat principa doktrīnā noteiktā objektīvā sastāva noteikšana 191.pantam ir – kontrabandas ceļā ievesto cigarešu glabāšana, pārvadāšana, pārsūtīšana vai realizēšana bez muitas atļaujas. Diezgan līdzīgas kvalifikācijas objektīvās puses pazīmes, ņemot vērā to, ka formulējumi “pārkāpjot atbilstošos noteikumus”, “kontrabandas ceļā”, “bez muitas atļaujas” gadījumos ar cigaretēm, kurām ir trešo valstu akcīzes markas, pēc savas jēgas ir vienādi. Viena no izteiktām problēmām pirmstiesas procesā ir noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem valsts iekšienē kvalifikācijas nošķiršana.

⁹⁶ Strada Rozenberga K. Pierādīšana kriminālprocesā – aktualitātes Latvijas likumā, teorijā un praksē. Grām: Meikališa Ā., Strada –Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. Rīga. Latvijas Vēstnesis, 2010, 383. - 400 lpp.

Pamatojoties uz jau aplūkotiem prakses piemēriem, nākas secināt, ka kvalifikācija nereti ir atkarīga no izmeklēšanas institūcijas piekritības pantiem. Savukārt, nosakot radītā kaitējuma apjomu, praksē nav izveidojusies konsekventa pieeja nodokļu aprēķinam.

Tiek apskatīts Preiļu rajona tiesas 2014.gada 3.marta spriedumu lietā Nr.11320037313, lietas arhīva Nr.K25-0062-14.

2013.gada 14.septembrī ap plkst.15.30 /pers. B/ izmeklēšanas laikā precīzi nenoskaidrotos apstākļos, laikā un no nenoskaidrotām personām, Viļānos iegādājās muitošanai pakļautās preces - cigaretes "Bayron", kurām nebija izcelsmi apliecināšu dokumentu un kuras bija ar Krievijas Federācijas akcīzes preču markām. Iepriekš minētās cigaretes /pers. B/ , nolūkā tās nogādāt savā dzīvesvietā, ievietoja lietošanā esošajā automašīnā "Audi A6", reģistrācijas numura zīme /TL numurs/ , un tās ar minēto automašīnu pa ceļu Viļāni - Riebiņi un Riebiņu novada, Riebiņu pagasta Riebiņos pa Viļānu ielu, kas saskaņā ar Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra regulas (EEK) Nr.2913/92 Par Kopienas muitas kodeksa izveidi 3.pantu ir Kopienas muitas teritorija un saskaņā ar "Muitas likuma" 2.pantu ir Latvijas Republikas muitas teritorija, bez muitas iestāžu atļaujas muitošanai pakļauto tabakas izstrādājumu pārvadāšanai, pārsūtīšanai vai realizācijai un tabakas izstrādājumu izcelsmi apliecināšiem dokumentiem, no Viļāniem līdz brīdim, kad viņu ap plkst.16.40 Riebiņu novada, Riebiņu pagasta, Riebiņos, Viļānu ielā aizturēja Valsts policijas darbinieki, pārvadāja muitošanai pakļauto precis - 20 000 gab. cigarešu "Bayron", kas nav Kopienas prece un tādējādi ir pakļauta muitošanai.⁹⁷

Spriedumā norādīts, ka /pers. B/ ar savām darbībām izdarīja mazāk smagu noziegumu, kas paredzēts Krimināllikuma 191.panta pirmajā daļā. Atbilstoši kvalifikācijai noteikts nodarītā mantiskā zaudējuma apmērs nenomaksāto nodokļu apmērā ne tikai akcīzes nodokli, bet arī pārējiem muitas dienesta administrētiem maksājumiem.

Ar muitošanai pakļauto preču pārvadāšanu valstij tika nodarīts zaudējums Ls 1606,90 jeb 2286,41 euro apmērā, ko veido nenomaksātie nodokļi: muitas nodoklis Ls 169,34 jeb 240,95 euro, akcīzes nodoklis Ls 1107,65 jeb 1576,04 euro, pievienotās vērtības nodoklis Ls 329,91 jeb 469,42 euro. Līdz ar to /pers. B/ prettiesisko darbību rezultātā tika radīts būtisks kaitējums, jo Latvijas valstij tika nodarīts ne vien ievērojams mantiskais zaudējums nenomaksāto nodokļa apmērā, kas sastāda Ls 1606,90 jeb 2286,41 euro, bet arī tika apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātas Latvijas tautsaimniecības intereses un tiesības uzņēmējdarbības un ekonomiskās darbības sfērā.⁹⁸

⁹⁷ Preiļu rajona tiesas 2014.gada 3.marta spriedumu lietā Nr.11320037313.Pieejams : <http://www.uzzina.lv> [aplūkots 2015.gada 20.aprīlī]

⁹⁸ Preiļu rajona tiesas 2014.gada 3.marta spriedumu lietā Nr.11320037313.Pieejams : <http://www.uzzina.lv> [aplūkots 2015.gada 20.aprīlī]

Šajā Preiļu rajona tiesas spriedumā, salīdzinot ar iepriekšējos spriedumos norādīto, minēts likumdošanā nostiprināts fakts, ka Latvijas Republikas teritorija ir muitas teritorija un jebkuras nelikumīgas darbības ar muitai pakļauto precī rada 191.panta objektīvās puses pazīmes. Arī šajā spriedumā norādīts uz faktu, ja cigaretes ir marķētas ar trešo valstu akcīzes nodokļa markām un nav attaisnojoša dokumenta par veicamajām darbībām, tad cigaretes ar Krievijas Federācijas akcīzes markām ir vērtējamas kā kontrabandas ceļā ievesti tabakas izstrādājumi.

Lietas faktiskais sastāvs tiek veidots no faktiem, kuri ir nepieciešami tiesību normas piemērošanai, lai noteiktu, vai prasītajām tiesiskajām sekām ir jāiestājas. Lietas faktiskais sastāvs kalpo kā mazā premisa tiesību piemērošanas siloģisma shēmā.⁹⁹ Apskatot visus augstāk minētos lielas apstākļus spriedumos, jāsecina, ka tie ir bijuši līdzīgi, taču kvalifikācijas nošķiršanas jautājumi tika risināti dažādi. Visos tajos ir veiktas neatļautas darbības ar tabakas izstrādājumiem Latvijas Republikas iekšienē, nozieguma priekšmets ir bijis cigaretes bez Latvijas Republikas normatīvu aktos noteiktām akcīzes nodokļa markām. Kā jau iepriekš norādīts, objektīvo pušu pazīmes gan 191.pantā, gan 221. pantā ir vienādas no tāda viedokļa, ka tās ir veiktas ar vienu objektu - cigaretēm bez Latvijas akcīzes markas, objekts ir bijis vienāds. Bet kā nošķirt šos abus pantus un kvalificēt noziedzīgu nodarījumu, lai noteiktu subjekta vainu un arī atbildību? Šis ir pierādīšanas kvalitātes jautājums pirmstiesas procesā.

Sākotnēji atzīmējams, ka daži zinātnieki starp visiem krimināllietā pierādāmiem apstākļiem akcentē tā saukto galveno faktu, norādot, ka “galvenais fakts izpaužas trīs pamata jautājumos, uz kuriem jāatbild tiesnesim un piesēdētājiem 1) vai ir pierādīts, ka attiecīgais nodarījums ir noticis, 2) vai ir pierādīts, ka šo nodarījumu veicis tiesājamais, 3) vai tiesājamais ir vainīgs šā nodarījuma izdarīšanā”, visus pārējos krimināllietā pierādāmos apstākļos uzskatot par līdzās faktiem. Tādam uzskatam nevar piekrist, jo visi apstākļi, kurus likumdevējs norādījis kā krimināllietā pierādījumus, ir vienlīdz svarīgi, lai izlemtu lietu un nevienam no tiem nav pakārtota loma.¹⁰⁰

Vieni atbildību definē kā cilvēka darbības sekas, t.i., atbildība ir jebkura veida pienākumi, saistības, parādi vai risks, kas rodas no līgumiem, tiesību aizskārumiem vai likuma, jebkuri naudas maksāšanas pienākumi, citi valsts noteikti pienākumi, piemēram, nodokļu maksāšanas vai militārie pienākumi. Savukārt, citi noliedz, ka pienākumi paši par sevi, piemēram, nodokļu maksāšana, ir atbildība, tomēr tas neizslēdz atbildību par pienākumu nepildīšanu, piemēram, nodokļu nemaksāšanu.¹⁰¹

⁹⁹ Neimanis J. Objektīvās izmeklēšanas princips. Jurista Vārds, 2015.21.aprīlis, nr. 16 (868). 10.-16.lpp.

¹⁰⁰ Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīga : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002, 296. lpp.

¹⁰¹ Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Rīga, AGB, 1997, 12.lpp.

Ņemot vērā apskatītos spriedumus, jāsecina, ka pieeja radītā zaudējuma noteikšanai nenomaksāto nodokļu aprēķinam ir bijusi dažāda. Nosakot to, vai par cigaretēm bez Latvijas Republikas akcīzes markām tiek aprēķināts tikai nenomaksātais akcīzes nodoklis vai visi nodokļi, kas jāpiemēro ievadot tabakas izstrādājumu Latvijas muitas teritorijā, ir atkarīgs radītā zaudējuma valsts budžetam apmērs un, iespējams, pat noziedzīga nodarījuma kvalifikācija. Tādēļ nepieciešama konsekventa attieksme šai jautājumā.

Līdz ar iestāšanos Eiropas Savienībā muitas jomu nosaka savienības pieņemtie vispārsaitošie normatīvie akti, savukārt jomas, kas attiecas uz iekšējo tabakas izstrādājumu tirgu regulē iekšējie normatīvi. Jau augstāk minētā akcīzes nodokļa likumdošanas analīze liek secināt, ka cigarešu ar trešās valsts akcīzes uzlīmēm legāla atrašanās Latvijas Republikas muitas teritorijā ir maz ticama un iespējama, taču tas ir pierādīšanas jautājums. Ja pieņemam, ka pirmstiesas procesā ārpus saprātīgām šaubām ir cigarešu ražošana Latvijas Republikas teritorijā, un, ņemot vērā iepriekš apskatīto normatīvo aktu bāzi, tiesu praksi, par noziedzīgiem nodarījumiem ar tabakas izstrādājumiem marķētiem ar trešo valstu akcīzes markām, var teikt, ka, veicot ar tiem neatļautas darbības, tiek apdraudētas tautsaimniecības intereses muitas jomā.

Pamatojoties uz Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes Starptautisko ekonomisko sakaru un muitas institūta Muitas un nodokļu katedras profesora Dr.oec. Kārļa Ketnera teikto „muitas kontrole nav pašmērķīga un muitas režīma nodrošināšanas mērķis cita starpā ir arī nodokļu nomaksas kontrole,”¹⁰² līdz ar to muitas dienesta funkcijas nesaistās tikai ar nodokļu nomaksas uzraudzību uz valsts robežas, bet arī tās iekšienē.

Tātad Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulas (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 202.panta 1.punkta a) apakšpunkts nosaka, ka par pretlikumīgi Kopienas muitas teritorijā ievestajām ar ievedmuitas nodokli apliekamām precēm rodas muitas parāds. “Muitas parāds” nozīmē personas pienākumu samaksāt ievedmuitas nodokļu summu izvedmuitas parāds) vai izvedmuitas nodokļu summu (izvedmuitas parāds), kas piemērojams atsevišķām precēm.¹⁰³

Saskaņā ar spēkā esošajiem Kopienas noteikumiem muitas parāda jēdziens ietver sevī nenomaksāto nodokļu summu, kas būtu jānomaksā, precī atmuitojot un nomaksājot visus noteiktos nodokļus, preces laižot brīvā apgrozībā legālā tirgū.

¹⁰² Par likuma „Par akcīzes nodokli” 33. panta piektās un septītās daļas vārdu „un soda naudu saskaņā ar likumu „Par nodokļiem un nodevām”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Septītā protokola 4. pantam: Latvijas Satversmes tiesas 2012. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2012-02-0106. Pieejams : [http://at.gov.lv/lv/\[apskatīts 2015.gada 16.aprīlī\]](http://at.gov.lv/lv/[apskatīts 2015.gada 16.aprīlī])

¹⁰³ Par Kopienas Muitas kodeksa izveidi: Padomes Regula 1992. gada 12. oktobra (EEK) nr. 2913/92 Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]

Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulas (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi Regulas 202.panta 3.punkta trešais ievilkums nosaka, ka parādnieki ir ikviena persona, kas ieguvusi vai turējusi attiecīgās preces un apzinājusies, vai kurai preču saņemšanas vai iegūšanas brīdī būtu bijis jāapzinās, ka tās ievestas pretlikumīgi. Līdz ar to nav svarīgi kādas darbības veic un kur tās veic ar cigaretēm, kurām nav Latvijas Republikas akcīzes markas, tas vien, ka nav attiecīgās akcīzes nodokļa markas liecina, ka personai ir jāapzinās tās pretlikumīgā ievēšana un nenomaksāto nodokļu iespējamība. Tādēļ gadījumos, kad konstatētas darbības ar cigaretēm bez attiecīgām akcīzes nodokļu markām, nevar runāt par labticīgā ieguvēja neaizskaramības statusu. Persona, veicot darbības ar cigaretēm bez Latvijas Republikas akcīzes markām, apzinās šo preču pretlikumīgo statusu un vēlas iespējams, mantkārīgos nolūkos veikt darbības ar tām.

Eiropas Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulas (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 214.panta 2.punkts nosaka, ja nav iespējams precīzi noteikt, kad muitas parāds radies, tad, nosakot attiecīgajām precēm piemērojamus muitošanas elementus, jāņem vērā brīdis, kad muitas dienesti secina, ka apstākļos, kuros atrodas preces, radies muitas parāds. Līdz ar to netieši izriet, ka cigaretes ar trešo valstu akcīzes markām ir pakļautas muitošanaī un atbilst iepriekš Krimināllikuma 191.panta noteiktai dispozīcijai.

Tikai izrietot no augstāk minētās regulas prasībām var piemērot iepriekš apskatītās akcīzes nodokļa aprites noteikumus un akcīzes nodokļu likmes, kā arī likuma "Par pievietotā vērtības nodokli" prasības. Likuma „Par pievienotās vērtība nodokli” 2.panta 2².daļa un astotā daļa nosaka, ka ar PVN apliek jebkuru preču importu, ja likumā „Par pievienotās vērtības nodokli” nav noteikts citādi un ka preču importa darījumos ar PVN apliekamajā vērtībā iekļauj importēto preču muitas vērtību, preču transporta pakalpojuma vērtību no Eiropas Savienības robežas līdz preču saņēmējam, aprēķināto muitas nodokli, aprēķināto akcīzes nodokli, citus aprēķinātos nodokļus un nodevas, ja to paredz konkrētie normatīvie akti, izņemot pievienotās vērtības nodokli. Likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” 12.panta 2.daļa nosaka, ” ja preces tiek ievestas iekšzemē, nodokli maksā jebkura persona, izlaižot preces brīvam apgrozījumam. Nodoklis par preču importu kļūst iekasējams tajā brīdī, kad kļūst iekasējams muitas nodoklis.”¹⁰⁴

No augstāk minētā izriet, ka tabakas izstrādājumi bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām ir pakļauti muitas maksājumiem un kontrolei, līdz ar to ārpus saprātīgām šaubām ir to legālā izcelsme un atļauta pārvietošana pāri Latvijas Republikas robežai.

¹⁰⁴ Likums "Par pievienotās vērtības nodokli". LR likums: Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]

KOPSAVILKUMS

Darba izstrādes procesā radās vairākas atziņas.

1. Krimināllikuma 191.panta pašreizējais regulējums pilnīgi izslēdz iespēju noteikt atbildību par noziedzīgu nodarījumu ar neatļautām darbībām ar muitošanai pakļautā precēm, kas veiktas organizēti grupā, kas nesaskan ar dzīves realitāti, līdz ar to pamatota būtu šī panta izmaiņu likumdošanas iniciatīva.
2. Krimināllikuma 191.panta regulējums ir “mīkstāks” attiecībā pret 190.panta regulējumu, kas rada disbalansu sodu sistēmā starp šiem noziedzīgu nodarījumu muitas jomā noteiktiem sodiem. Tā kā Krimināllikuma 191.pantā un 190.panta radītās noziedzīgā nodarījuma kaitīgās sekas nenomaksāto muitas nodokļu apmērā ir vienas un tās pašas, ieteicams būtu izlīdzināt abu pantu likumdevēja noteikto atbildību.
3. Doktrīnā noteiktajam Krimināllikuma 191.panta objektīvās puses raksturojumam ir jāpievieno atziņa, ka pants paredz atbildību ne tikai par darbībām ar kontrabandas ceļā ievestām muitošanai pakļautām precēm, bet arī ar precēm, kurām ir piemērots kāds no noteiktajiem muitas režīmiem.
4. Krimināllikuma 191.panta un 221.panta subjekts, subjektīvā puse, objekts var būt vienādi gadījumos, kad noziedzīga nodarījuma priekšmets ir tabakas izstrādājumi, kuri nav marķēti ar Latvijas Republikas akcīzes markām, bet ar trešo valstu akcīzes markām, tādēļ pirmstiesas procesā liela nozīme ir pierādīšanas kvalitātei, raksturojot atšķirīgās objektīvās puses pazīmes.
5. Noziedzīgi nodarījumi, kur priekšmets ir cigaretes ar trešo valstu akcīzes markām, ir kvalificēti vai pēc Krimināllikuma 191.panta vai pēc 221.panta. Noziedzīgos nodarījumos, kas kvalificēti pēc Krimināllikuma 221.panta, pamatojot radītā zaudējuma izcelsmi nenomaksāto nodokļu apmērā, tiek norādīts, ka noziedzīga nodarījuma objektīvās puses pazīmes liecina par neatļautām darbībām ar muitošanai pakļauto precī, līdz ar to norādot uz defektiem, kas radušies pierādīšanas procesā.
6. Praksē ir vērojama nekonsekvence nosakot mantisko zaudējumu nenomaksāto nodokļu veidā par neatļautām darbībām ar cigaretēm, kurām nav Latvijas Republikas akcīzes markas, kas saistīta ar muitas administrēto nodokļu – ievedmuitas, akcīzes nodokļa, pievienotās vērtības nodokļa nenomaksāto summu interpretāciju. Nekorekti noteikts mantiskais zaudējums, no kura var izrietēt arī kļūdaina noziedzīgā nodarījuma kvalifikācija, ir pierādīšanas priekšmeta pārāk šaura izpratne noziedzīgos nodarījumos ar tabakas izstrādājumiem pirmstiesas procesā.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Araks U. Organizētās noziedzības fenomens globālās krīzes apstākļos. Grām .: Starptautiskās zinātniskās konference „Organizētā noziedzība un noziedzīgās organizācijas: teorētiskās un organizatoriski taktiskās problēmas. Pašreizējais fenomens un attīstības tendences” (Rīgā, 2010.gada 1.decembrī): Programma un tēzes- Internatonal Scientific Conference „Organized crime and criminal organizations: theoretical and organizational- tactical challenges. The current phenomenon and trends”(Rīga, December 1, 2010): programme and Abstracts.- Riga: RSU, 2010, 38 lpp.
2. Bērziņa A. Tirgo slepus, bet ar atbalstu. Diena. 2013. 15.novembrī. Pieejams: <http://news.lv/Diena/2013/11/15/> [aplūkots 2015.gada 10.martā]
3. Bērziņš. A. Kontrabanda rullē. Latvijas Avīze. 2014. 28.maijs.Pieejams : http://news.lv/Latvijas_Avize/2014/05/28/ [aplūkots 2015.gada 10.aprīlī]
4. Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Rīga, AGB, 1997, 12.lpp.
5. Ēnu ekonomikas apkarošanas plāna izstrādes informācija. Pieejams : http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/tautsaimniecibas_analize/enu_ekonomikas_samazinasana/[aplūkots 2015.gada 12.aprīlī]
6. Ijabs I. Revolūcijas pulkstenis ir apstājies. Globalizācija un solidaritāte sociālās demokrātijas perspektīvā Globalizācija un globālā politika. Stratēģiskās analīzes komisija Zinātniski pētnieciskie raksti Nr. 5(6), 2005, 42.- 57.lpp.
7. Jundzis T. Latvijas drošība un aizsardzība= Latvia's security and defence Rīga : Junda, 1995, 572 lpp.
8. Karnīte R. Ekonomikas finansializācija – cēloņi un sekas 4. Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis 2012.gads 66.sējums. nr. 1/ 2, 4.-19. Lpp. Pieejams : <http://www.lza.lv> [aplūkots 2015.gada 22.martā]
9. Kas ir ofšori un cik tie izmaksā. Pieejams: <http://www.apollo.lv/>[aplūkots 2015.gada 22.martā]
10. Kārkliņa R. Korupcija postkomunisma valstīs. Rīga: Apgāds “Valters un Rapa”, 2006, 262.lpp.
11. Korupcija Latvijā gadsimtu mijā : situācija, problēmas un to risinājumi Latvijas inteliģences 39. konferencē 2000. gada 24. novembrī Latvijas Dailes teātrī Rīga : Latvijas Inteliģences apvienība, 2001, 83 lpp.
12. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 1. Vispārīgā daļa. Rīgā: Firma “AFS”, 2007, 431. lpp.

13. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 504. lpp.
14. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības Vispārīgā un sevišķā daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 1999, 362. lpp.
15. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2004, 469. lpp.
16. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Latvija, Austrija, Šveice, Vācija. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2006, 573. lpp.
17. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības Latvija, Beļģija, Dānija, Nīderlande. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2008, 492. lpp.
18. Krastiņš U. Mācība par nozieguma sastāvu. Rīgā: Zvaigzne ABC, 1994, 147.lpp.
19. Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīgā : Tiesu namu aģentūra, 2000, 259.lpp.
20. Kriminoloģija. Mācību grāmata. Papildināts izdevums. Rīga: Nordik, 2004, 517.lpp.
21. Krastiņš U. Noziedzīgi nodarījumi ekonomikā II. Rīga: Latvijas Policijas akadēmija, 1999, 223. lpp.
22. Liholaja V. Starptautiskās krimināltiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 268.lpp.
23. Miķelsons U. Informācijas tehnoloģiju noziegumu izmeklēšanas īpatnības. Rīga: „Biznesa augstskola Turība”, 2003, 392 lpp.
24. Muižniece L. Nacionālā identitāte globalizācijas kontekstā. Globalizācija un globālā politika. Stratēģiskās analīzes komisija Zinātniski pētnieciskie raksti Nr. 5(6), 2005.
25. Neimanis J. Objektīvās izmeklēšanas princips. Jurista Vārds, 2015.21.aprīlis, nr. 16.
26. Schewe C., Buka A., Gailītis K., Stazdiņa Ģ. Eiropas Savienības tiesības I daļa Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 414 lpp.
27. Strada Rozenberga K. Pierādīšana kriminālprocesā – aktualitātes Latvijas likumā, teorijā un praksē. Grām: Meikališa Ā., Strada –Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. Rīga. Latvijas Vēstnesis, 2010.
28. Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Rīgā : SIA Biznesa augstskola Turība, 2002 ,296. lpp.
29. Vaivars V. Marijans Burijs: Kontrabanda mazumā neies: Lietišķā Diena, 2011. 19.aprīlis Pieejams: [http:// news.lv/ Lietiska_Diena /2011/04/19/](http://news.lv/Lietiska_Diena/2011/04/19/) [Aplūkots 2015.gada 10.martā]
30. Vikipēdija. Brīvā bibliotēka. Pieejams: <http://lv.wikipedia.org> [aplūkots 2015.gada 5.aprīlī]

31. Vilks A. Ekonomiskā noziedzība ir pretsabiedrisko procesu cēlonis. Jurista Vārds , 2001.20.marts, nr.8 . Pieejams : <http://www.juristavards.lv> [aplūkots 2015.gada 29.aprīlī]
32. Vilks A. Organizētās noziedzības fenomena pašreizējās iezīmes. Grām .: Starptautiskās zinātniskās konference „Organizētā noziedzība un noziedzīgās organizācijas: teorētiskās un organizatoriski taktiskās problēmas. Pašreizējais fenomens un attīstības tendences” (Rīgā, 2010.gada 1.decembrī): Programma un tēzes- International Scientific Conference „Organized crime and criminal organizations: theoretical and organizational- tactical challenges. The current phenomenon and trends”(Riga, December 1, 2010): programme and Abstracts.- Riga:RSU, 2010.-38 lpp.”
33. Ершов А.Д. „Международные таможенные отношения” Санкт-Петербург, Общество „Знание”, 2000.г. 5.стр.

Normatīvie akti

1. Padomes 1987.gada 23 jūlija Regula (EEK) Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]
2. Par Kopienas Muitas kodeksa izveidi Padomes 1992.gada 12.oktobra Regula (EEK) Nr.2913/92. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]
3. Komisijas 1993.gada 2.jūlija Regula (EEK) Nr. 2454/93 ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes 1992.gada 12.oktobra Regulai (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]
4. Padomes 2009.gada 16.novembra Regula (EK) Nr.1186/2009 ar kuru izveido Kopienas sistēmu atbrīvojumiem no muitas nodokļiem. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]
5. Krimināllikums: LR likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]
6. Kriminālprocesa likums. LR Likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī].
7. Muitas likums: LR likums. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
8. Par akcīzes nodokli: LR likums. Pieejams <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 22.aprīlī]

9. Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LR likums. Pieejams: [http:// www.likumi.lv](http://www.likumi.lv) [aplūkots 2015.gada 19.aprīlī]
10. Par pievienotās vērtības nodokli”. LR likums: Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
11. Kārtība, kādā no akcīzes nodokļa atbrīvo akcīzes preces, kuras fiziskā persona ievēd savam patēriņam Latvijas Republikā no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Ministru kabineta 2004. gada 1.aprīļa noteikumi Nr.227.Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
12. Akcīzes preču aprites kārtība. Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumi Nr.662. Pieejams : <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
13. Par Pamatnostādņēm komunikācijai ar sabiedrību Eiropas Savienības jautājumos 2006.-2011.gadam: Ministru kabineta 2006.gada 13.aprīļa rīkojums Nr.254. Pieejams: www.likumi.lv [aplūkots 2015.gada 12.aprīlī]

Juridiskās prakses materiāli

1. Judgment of the Court of 10 December 1968. - Commission of the European Communities v Italian Republic. - Case 7-68. Pieejams : <http://eur-lex.europa.eu> [aplūkots 2015.gada 3.maijā]
2. Par likuma „Par akcīzes nodokli” 33. panta piektās un septītās daļas vārdu „un soda naudu saskaņā ar likumu „Par nodokļiem un nodevām”” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Septītā protokola 4. pantam: Latvijas Satversmes tiesas 2012. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2012-02-0106. Pieejams : <http://at.gov.lv> [apskatīts 2015.gada 16.aprīlī]
3. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 30.maija lēmums lietā Nr.SKK-332/2013.Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 20.novembra lēmums lietā Nr.SKK-544/2013. Pieejams at.gov.lv [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
5. Daugavpils tiesas 2013.gada 5.novembra spriedums lietā: Kriminālprocesā Nr.11903023213. Pieejams: <http://www.uzzina.lv> [aplūkots 2015.gada 16.aprīlī]
6. Preiļu rajona tiesas 2014.gada 3.marta spriedumu lietā Nr.11320037313.Pieejams : <http://www.uzzina.lv> [aplūkots 2015.gada 20.aprīlī]

Bakalaura darbs „Noziedzīgu nodarījumu ar tabakas izstrādājumiem muitas jomā kvalifikācijas problēmas pirmstiesas procesā” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors:

Linda Baumanē

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba vadītājs: profesore Dr. iur. K. Strada- Rozenberga

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedrā _____

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

Komisijas sekretāre: _____